



2015. szeptember
október

Novák Péter

Indul a Shakespeare-évad!

West Side Story

Otello

Walking Mad

Kovácsházi István

Jiří Kylián

Kálloy Molnár Péter

SHAKESPEARE Bál



EARLY BIRD KEDVEZMÉNYES
JEGYVÁSÁRLÁS
2015. SZEPTEMBER 30-IG

SZTÁRVENDÉG: PLÁCIDO DOMINGO

KERESKEDŐK ÉS MŰVÉSZEK FARSANGI ESTÉLYE
AZ OPERÁBAN 2016. FEBRUÁR 6.

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

JEGYVÁSÁRLÁSSAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK:
SHAKESPEAREBAL@OPERA.HU
WWW.SHAKESPEAREBAL.HU

Beköszöntő

Kedves Opera- és Shakespeare-rajongók!

Megtiszteltetés számomra, hogy én köszönhetem az Opera magazin olvasóit a Shakespeare-évad első számában. Amikor megkaptam a felkérést, örömmel „ragadtam tollat”, hiszen azonnal egy fantasztikus emlék sejtett fel bennem. 2007-ben volt szerencsém látni a Magyar Nemzeti Balett egyik előadását Łódźban. Nem is akármelyiket: *A makrancos Kata* című Seregi-koreográfiát. A közönség – köztük én is – állva ünnepelte a táncosokat. Találkoztam már korábban is Shakespeare-művek balettfeldolgozásaival, de ez az előadás minden várakozásomat felülmúlta.

Az Opera új szezonjának műsorát végiglapozva nagyon jó érzéssel tölt el, hogy egy Anglián kívüli intézmény egész évadát szenteli az avoni hattyú emlékének. Rómeó, Júlia, Macbeth, Hamlet, Falstaff, Lear és megannyi halhatatlan szereplő elevenedik meg a számtalan előadás során, akiket az angol költő álmódott papírra. S köztük lesz Kata is! Az évad nyitányaként pedig Otello lép színpadra egy olyan darabban, amit a szerelem és az egyik számomra legizgalmasabb alak, az ősgonosz Jago figurája dominál.

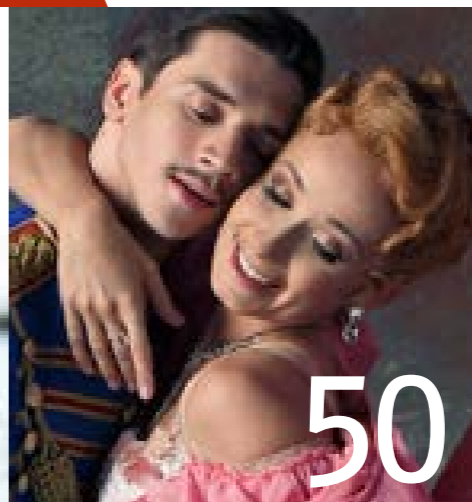
A legnagyobb sikereket kívánom az Opera és a Balett társulatának, a Közönségnek pedig azt, hogy sok olyan csodálatos estét tölthessenek el a költőóriás álomvilágában, mint amelyet én Szerelmes Shakespeare-ként élhettem át néhány évvel ezelőtt.

Szívélyes üdvözléssel:

Joseph Fiennes



Fotás: Miramax



OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG
ZENEKARA

BUDAPESTI OPERA
KÓRUS

EIFFEL
MŰHELYHÁZ

- 3 **KEDVES OPERA- ÉS SHAKESPEARE-RAJONGÓK!**
Joseph Fiennes beköszöntője
- 6 **MUSICAL AZ OPERÁBAN**
Beszélgetés Novák Péterrel
- 10 **TÁNC AZ ŐRÜLETIG**
Kövessy Angéla–Venekei Marianna-interjú
- 13 **SHAKESPEARE ÉS NYOLC ÓRA OLASZOZÁS, UTÁNA FUTÁS!**
Shakespeare Show, Évadnyitány, az Opera futótevékenysége
- 16 **SZÁLLJ KI ÉS ÉNEKELJ!**
Autómentes nap
- 18 **EGY ELFELEDETT GYÖNGYSZEM**
Bolondokháza
- 20 **A FÉLTÉKENYSÉG MINDIG AKTUÁLIS**
Otello
- 22 **A NEVETŐ WAGNER**
A szerelmi tilalom
- 25 **VILÁGOK TALÁLKOZÁSA**
Káel Csaba-interjú
- 28 **„EZ AZ OPERA A SZABADSÁGRÓL SZÓL”**
Hábetler András–Köteles Géza-interjú
- 31 **A FRANCIA ROMANTIKUS OPERÁK ÉS A WERTHER BUDAPESTEN**
Archív: Jules Massenet műve nyomán
- 35 **HARMINC FELÉ**
Zongoraáriák: Gyenyisz Kozsukin
- 37 **30 PERC ALATT A FÖLD KÖRÜL**
Arcok az árokból: Puskás Rodrigo
- 40 **BIZALMI LÉGKÖRBE**
Kamaraénekes: Kovácsházi István
- 44 **TÜRELEM ÉS KÉZÜGYESSÉG**
Kulissza: a parókkészítők műhelyében jártunk
- 46 **ÚJ OPERASHOP ÉS OPERACAFÉ!**
Művészet és marketing

- 48 **POKOLIAN JÓ**
Faust
- 50 **EGY HÓNAPNYI TÁNC**
Fotókiállítás, Seregi-díj
- 53 **KÉT FÉL EGYFELE**
Jiří Kylián köszöntő beszéde
- 54 **HAJTÚKANYAR UTÁN, SZABADON**
Juan Diego Flórez
- 56 **HÁTBORZONGATÓ TÖRTÉNET FÜLBEMÁSZÓ DALLAMOKKAL**
Farnace
- 58 **ÉVAD VÉGI DÍJESŐ**
Csillagóra
- 60 **KELET A KÖBÖN**
Japán turné
- 62 **SZIGETELÉS**
Sziget Fesztivál
- 64 **LÁNDZSARÁZÁS AZ OPERAHÁZ ELŐTT**
Operarajongó: Kálloy Molnár Péter

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató

KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

dr. Turkovicz Monika
marketing- és kommunikációs igazgató

SZERKESZTŐ:

Filip Viktória

ARCULAT:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:

Endreiné Szemők Ildikó

NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Mátai és Végh Kreatív Műhely

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Emmer László

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 30 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Becze Szilvia | Böcs Annamária | Csengery Kristóf | Frauenhoffer György | Hermann Veronika | Jászay Tamás | Karczag Márton | Mesterházi Gábor | Molnár Kinga
Pallós Tamás | Papp Tímea | Réz György | Várhegyi András

FOTÓ: Budai Balázs | Csibi Szilvia | Emmer László | Eder Vera | Gács Tamás | Herman Péter | Juhász Attila | Nagy Attila | Operaház Archivuma | Operaház Emlékgyűjteménye
Pályi Zsófia | Rákossy Péter | Serge Lichtenberg | Végh Dániel

Musical

az operában

Nem szentségtörés ez? „Sosem műfajokban vagy státuszokban gondolkodom, így számomra adekvát volt a művészeti vezetés döntése, különös tekintettel az Erkel Színházra mint az előadás helyszínére” – kezdi válaszát Novák Péter, a *West Side Story* rendezője, aki további szakmai indoklás mellett a személyes élményeit is felidézi.

Papp Tímea

Fotó: Emmer László

Hiszen a tőszomszédságban nőtt fel. „Gyerekszobánk ablaka épp a művész-bejáróra nézett, s a szüleink gyakran rángattak át minket egy-egy előadásra. Afféle plebejus operaházként működött az épület akkoriban, s örülök, hogy ismét hasonló funkciót tölt be a mindenkori repertoár. Mindemellett a Magyar Állami Operaház presztízse, bemutatói más megítélés alá esnek, de ilyen értelemben is hibátlan választás Bernstein műremeke, hiszen a szerző páratlanul ötvözte a hagyományokat a korszellemmel, mondhatni slágeres, populáris és klasszikus egyszerre... Mindennél fontosabb és műfajfüggetlenül meghatározó, hogy lelkünk legmélyével szembesít! A közhelyek ellenére

mégiscsak ez volna minden színpadi önkifejezés elsődleges feladata, nem?”

A Novák Péter által mondottakra tökéletesen rímel az, amit a műfaj szerelmese és kiváló művelője, Miklós Tibor *Musical!* című 2002-es monográfiájában fogalmaz meg: „Bernsteinék a társadalom legfeszítőbb problémáit olyan kivételes progresszivitással tudták egy világirodalmi remekmű alap-történetébe építve, a nézők gondolataira is hatva, tökéletes szakmai tudással kibontani, hogy minden utánuk jövő szerző, zenés színházi művész számára új mértéket jelöltek ki. Vissza lehet térni ez után is a régi közhelyekhez, lehet könnyed és közönségcsalogató, gondolat- és mondandómentes produkciókat létrehozni, s ezek közt mindig lesznek nagyon tehetséges, profi munkák is, de a *West Side Story* példája – amíg csak játszani fogják, és mindig játszani fogják – ott magaslik eleven számonkérésként,

a »nem szabad beérni kevesebbel« örök mementójaként.” Ezért hát az sem meglepő, hogy a rendező számára az a legnagyobb kihívás, hogy a már említett presztízsnak megfeleljen az előadás, amihez a kész szereposztáshoz (a köztük Boncsér Gergely és László Boldizsár, akik Tony szerepét játsszák, Miklósa Erika, akit néhány éve koncertszerű produkcióban láthattunk már Mariaként vagy épp Nánási Helga, valamint Anita szerepében Kálnay Zsófia és Megyesi Schwartz Lúcia, míg Riff karakterében Bátki Fazekas Zoltán és Káldi Kiss András) a létrehozás tekintetében szabad kéz járt. Partnerei az alkotásban Horgas Péter díszlettervező, és Szelei Mónika jelmeztervező.

1969. szeptember 27-én a Fővárosi Operettszínház nézőit azonban meggyőzte a mű (rendező: Vámos László, koreográfus: Bogár Richárd), ettől kezdve szerte az országban és határon túli magyar színházakban több mint húsz produkcióját listázza a Színházi Adattár.

S hogy ennyi feldolgozás után hogyan közelíti meg Novák Péter az alapanyagot, akinek már csak azért sem ismeretlen a darab, mert koreografálta, sőt Bernardo szerepét is játszotta? „Az általam képviselt nővum, hogy egyszerre valósulhat meg a szerzői szándék, azaz operai hangok keltik életre a főszerepeket, ugyanakkor a cselekmény szociológiai háttere is, miszerint a »sztori« tinédzserekkel történik, maradéktalanul érvényre jut. A Magyar Nemzeti Balett szólistái táncos alteregói a megénekelte figuráknak, a bandák archetipusait az énekkar rátermett énekesei és a Magyar Táncművészeti Egyetem végzős hallgatói alakítják. Nem ismeretlen az illetén színpadi értelmezés, de mindenképp újdonság a darab hazai bemutatónak tekintetében” – avat be a rendező a koncepcióba, aki szerint a dráma, annak jelenidejűsége nem kérdés, így a darabban megjelenített társadalmi feszültség azonosítása végett a történet is mai környezetben játszódik. Ennek megfelelően naprakész a díszlet, a jelmez és a mozgásinvenció is, hiszen a West Side-ban felvetett probléma – az, hogy az eltérő kulturális különbségek félelmet, a félelmek pedig gyűlöletet szülnek – ma is élő.

Az előadás azonban nem kíván eldönteni semmit senki helyett. Annál is inkább nem, mert Novák Péter véleménye szerint a jó színház szembebesít, a konklúzió a néző a feladata. „Urambocsá’ a lelkiismeretével számoljon el mindenki úgy, ahogy tud!

Nota bene ebben az esetben, ennél többről van szó... Fogalmunk sincs, hogy mit kezdünk azon felnövekvő generációkkal, akiknek még a nyelvét sem beszéljük, nemhogy értenék a problémáikat. Döbbenet állunk a reakcióik előtt, s tesszük fel az immáron irodalmi kérdést: »kire ütött ez a gyerek?« Pedig ránk, felnőttekre. Ők ennek az agyament világnak a visszhangjai. Szemünk kincsei. Ha más nem, hát hozzuk el őket az előadásra. Hátha!” Bízunk ebben velem együtt. ○

Bernsteinéket – gyorsan tegyük hozzá a zeneszerző neve mellett a szövegkönyvet jegyző Arthur Laurentsét, a dalszövegeket író, New York színházi negyedében ezzel debütáló Stephen Sondheimét, valamint Jerome Robbins koreográfus-rendezőjét – közel hatvan évvel ezelőtt azzal próbálták lebeszélni a lehetetlen vállalásról, hogy ez túl magas a popzenéhez, különben pedig ki akar egy olyan előadásra jegyet venni, ahol az első felvonás fináléjában két holttest fekszik a színpadon, ráadásul itt énekelni, táncolni és játszani is kell. A tamaskodókra azonban rácáfolt az 1957. szeptember 26-i Broadway-premiert követően zsinórban játszott 734-előadásos széria, az azt követő turnék, további amerikai és európai bemutatók, valamint a musical és a film történetében is megkerülhetetlen 1961-es filmváltozat.

Magyarországra 1965-ben jutott el a West Side Story, egy angolul játszó nemzetközi társulat jóvoltából. A Szegedi Szabadtéri Játékok közönsége nem fogadta kitörő lelkesedéssel a Dóm téren látottakat, ebben azonban valószínűleg nagy szerepet játszott az, hogy angol nyelvű volt az előadás.

www.ellemagazin.hu



STÍLUSOS, SZELLEMES, SZEXIS

Tánc az örületig

Fotó: Gácsi Tamás

A Magyar Nemzeti Balett az új évadot az Őrült tánc! – de van benne rendszer című táncfüzérrel kezdi, amelyben az újonnan bemutatásra kerülő *Walking Mad* mellett ismert Kylián-művek is színpadra kerülnek. A cseh koreográfus alkotásainak betanításáról, technikai nehézségeiről kérdeztük a darabok balettmestereit, Kövessy Angélat és Venekei Mariannát. Bőcs Annamária

– Mikor találkoztak a *Petite mort*-ral és a *Hat* táncsal?

Kövessy Angéla: A Bécsi Állami Operaházban dolgoztam, amikor először láttam Kylián egyik gyöngyszemét, a *Petite mort*-t. Emlékszem, a Mozart-zene és a koreográfia is teljesen magával ragadott, beleszerettem a darabba,

amelynek most Végh Krisztinával a balettmestere lehetek Solymosi Tamás balettgazgató úr felkérése révén.

Venekei Marianna: A *Hat* táncot évekkel ezelőtt mutatta be először az együttes, amit annak idején Kylián jobbkeze, Roslyn Anderson tanított be Budapesten. Meghatározó élmény volt, hogy a premieren a mester is tiszteletét tette. Korábról már ismertem a munkásságát, hiszen a '90-es évek elején jártam ki Hágába és más holland városokban megnézni a Nederlands Dans Theater előadásait. Kylián munkássága már ekkor beleégett a lelkembe, nagyon közel került hozzám a mozgásvilága, a táncról alkotott elképzelése. Továbbá ebben az időszakban találkoztam a kiváló karaktertánc-mesternővel, Roboz Ágnessel is, aki a mai napig sokat segít a Kylián-féle vérvonal operaházi erősítésében.

– Milyen szempontok szerint történik a táncosok kiválasztása?

K.A.: A *Petite mort* esetében két betanító balettmester, Elke Schepers és Cora Bos-Kroese jött Magyarországra, akik egykor szerepeltek a darab ősbemutatójában is, ezért képesek voltak a saját testük tapasztalatát is átadni a művészeknek. A mindennapi balettgyakorlaton jelölték ki az alkalmasnak ítélt táncosokat. Ezt követően Cora megmutatott a kiválasztott művészeknek egy kombinációt a koreográfiából, ezután döntött el, hogy végül ki táncolhatott a darabban. Az alkati sajátosságokon túl, úgy vélem, nagyon fontos a megfelelő koncentrálttság, érezni kell a mozdulatok dinamikáját, zeneiségét és érteni a koreográfia koncepcióját, kívánalmait.

V.M.: A kiválasztás a *Hat* tánc esetében is hasonlóan történt. A betanító balettmester, Ivan Dubreuil a darab

Kimagasló tevékenysége elismeréseként augusztus 20-án Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült Venekei Marianna, Harangozó Gyula-díjas vezető balettmester. Gratulálunk!



Fotó: Csibi Szilvia



Fotó: Rákossy Péter

fináléjával foglalkozott, és ez alapján tudta eldönteni, hogy kiben látja meg azt a fajta karakterformálást, amely szükséges ehhez a műhöz. A kiválasztásnál szempont volt az is, hogy mivel párhuzamosan zajlottak a *Petite mort* próbái, és azt szólisták táncolják, ezért a táncosok főképp a karból kerülhettek ki.

– Miben rejlik a darabok technikai nehézsége?

V.M.: Először is le kell szögeznünk, hogy műveivel Kylián nem pusztán Mozart zsenijére és humorára válaszol, nem kizárólag szórakoztatni, hanem ezzel egyidejűleg elgondolkodtatni is szeretne. Érzékenyen reagál az őt körülvevő világra, csodálatos vonalvezetésű pas de deux-ekkel, szólókkal és hatásos színpadképekkel reflektál társadalmunkra, az aktuálpolitikai helyzetekre. Mindezen felül hatalmas humanista, szinte mindig az ember áll darabjai középpontjában. Próbál választ találni arra, miért vagyunk bonyolultak, érzékenyek. Koreográfái tehát az

összetettségtől válnak nehezzé igazán. **K.A.:** A *Petite mort* nehézsége egyrészt abból fakad, hogy a hat férfi és hat női táncosnak tökéletes fizikai és szellemi egységben, nagyfokú precizitással kell táncolnia, másrészt a kellékhasználat önmagában megnöveli a nehézségi fokot. Bár rövid darab, több eltérő dinamikájú pas de deux szerepel benne; az egyik kapkodó érintés, a másik puha ölelés, a harmadik hullámzó tenger. A zeneiséget kifejező művészi átéléssel gyors mozdulatváltásokat is végre kell hajtani. A zongorazene alapvetően segítséget nyújt, de a darab elején, amikor a fiúk teljes csendben hat törrel táncolnak, még a levegőt is együtt kell venniük, hogy egy testként, ugyanarra a belső ritmusra tudjanak mozogni a színpadon. Ehhez nagyfokú koncentráció, sok csiszolás szükséges. Kylián saját nyelvet beszél, érzékeny szellem és intelligencia szükséges az értelmezéséhez, megértéséhez. A tizenkét szólótáncosnak végig egymásra figyelve kell táncolnia,

ez pedig mindenképpen kihívás számunkra.

– A balettest egyben premier is, hiszen a már fekete-fehér balettdarabokon túl elsőként a *Walking Mad* is láthatja a közönség.

A repertoáron pedig a *Trójai játékok* szintén szerepel majd. Hogyan illeszkedik egymáshoz a négy darab?

V.M.: A *Walking Mad* alkotója Johan Inger Kylián koreográfiai műhelyéből került ki. Szeretnénk a későbbiekben újabb Kylián-darabok mellett az együtteséből kivált koreográfusokra is fókuszálni, ehhez tesszük meg az első lépést. Júniusban az együttesnek Johan testvére tanította be a *Walking Mad*-et, szeptemberben pedig Ivan Dubreuil segít majd a színpadra állításban. A balettest címében az örült elnevezés utalhat az Inger-darabra, ahogy a *Hat* tánc örült gyorsaságára és a *Trójai játékok* extrém fizikai leterhelésére egyaránt. ○



Válassz élményt!

ELSŐSORBAN

Évadnyitány

Shakespeare és nyolc óra olaszozás, utána futás!

15
20
16

Ismét kerek Shakespeare-évforduló van, 2016-ban éppen 400 éve lesz, hogy elhunyt minden idők legnagyobb drámaírója – aki ugyanúgy időszerű, csak más felületre költözött.

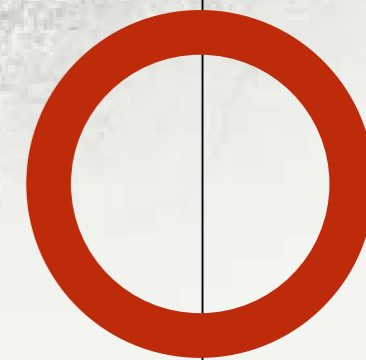
Réz György

Ha Cervantesre mondják, hogy ő írta az első modern regényt, William Shakespeare a modern színház első alakja. Túpontosan fogalmazta meg lelkünk magját, a lényegét, ami tényleg emberré tesz bennünket. Úgy gondolom, az emberi faj vizsgálatának és változásának alapja, hogy érti-e Shakespeare-t. Amennyiben már nem, biztosak lehetünk majd benne, hogy lényünk végleg átalakult, megszűnt emberinek lenni. Ha az angol drámaíró

műveit vesszük alapul, ezen még felesleges aggódnunk, hiszen hiába nőtt fel egy nemzedék a Facebookon, hiába always on az új generáció, ezeken a valóban új felületeken a fiatalok néha ugyanúgy ott állnak, mint a másokért magát kifosztó mór vezér, és a Rómeók ugyanúgy udvarolnak privát üzenetekben, mint anno a veronai erkély alatt.

INDUL AZ ÉVAD!

Az, hogy Shakespeare az origo a drámairodalomban, onnan is látható, hogy tényleg mindenre használható: darabjait folyamatosan műsoron tartja a hollywoodi szórakoztatóipar, hiszen remek blockbuster alapanyag, de az Off-Off-Broadway kísérleti előadásai is rendre előveszik a műveit. Természetesen több tucatnyi opera is született a remekei nyomán, a színművektől, mint *A vihar*, a komédiákon át a legismertebb tragédiáig. A ravaszdi Shakespeare William előtt tisztelegve az Opera az egész évadot





Fotó: Herman Péter

Fotó: Csillag Pál

neki szenteli, az évadnyitón pedig a legkiválóbb operafeldolgozásokat hallhatjuk a velencei mór történetéből.

Szeptember 26-án a ködös Albion lakói mellett az olaszok lesznek a főszereplők, hiszen olasz zeneszerzők munkái között Verdi *Otello*-ját a neves olasz rendező, Stefano Poda állítja színpadra. Az előadásfolyamban ezen kívül Menotti, Rossini és Donizetti bizonyítja az itáliai kreativitás és szépirodalmi létét. A Szfinx-terasztól az Andrássy úton elhelyezett 1200 széken át az Andrássy úti épület koncertterméig mindenütt szól majd a zene, és követhető majd az előadás, láthatók videoinstallációk és lesz filmvetítés, az Opera koncertegyüttesét pedig a világhírű izraeli karmester, Pinchas Steinberg vezényli. És hogy a klasszikus Hollywood és a vörös szőnyegek hangulata is megjelenjen, az Operaház művészei az opera és a balett legfontosabb alakjainak jelmezeiben érkeznek klasszikus autósodákban (oldsmobile-okban) az épület elé, elfoglalva méltó helyüket az új évadban is. Az évadnyitót tehát muszáj észrevenni, hiszen kilép az

Operaház falai közül és a várossal együtt ünnepele ajándékoz meg bennünket nyolcórányi kulturális kalanddal.

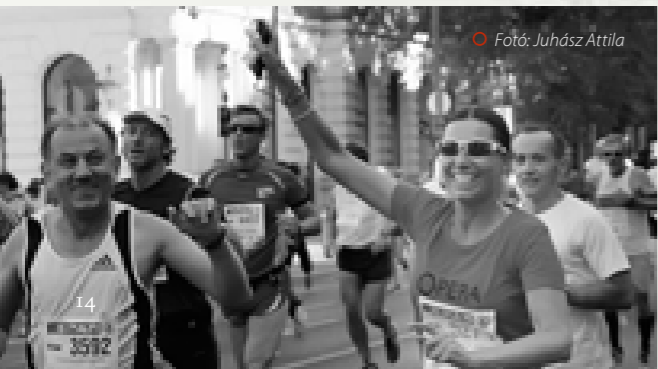
FUTÁS!

Az Operaház művészei nemcsak az Évadnyitány idején hagyják el az épületet, immár hagyományosan a 30. SPAR Budapest Maratonon is a Szfinxek elé költöznek. Az Andrássy úti bejárat előtt kóruszámokat énekelve buzdítja a futókat a Magyar Állami Operaház Énekkara, akik nem csupán reflektálnak a falaik előtt zajló tömegrendezvényre, hiszen az Opera csapatát is biztatják ezzel. 2011 óta ugyanis operai stáb is indul a maratonon, és nagyon komolyan veszik ezt a szereplést is, ahogy a másik nagy futóversenyen, a Telekom Vivicitán is részt vesznek, a K&H-futáson pedig karitatív összefogással vannak jelen.

A színházak közül immár a legtöbb team innen indul, sőt azóta a legjobb időket is az operai csapatok futják, akik között szép számmal vannak művészek is. Ha szerencsénk van, a futók között

szurkolhatunk Miklósa Erikának, aki talán az egyetlen operaénekes, aki fellépett a MET színpadán és lefutotta a New York Maratont, a világ legnépszerűbb és egyben egyik legnehezebb futóversenyét. De ugyanígy tisztelet illeti az induló statisztákat, zenekari művészeket, műszaki dolgozókat és vezetőségi tagokat is, akik vállalják ezt a kihívást.

Eddig nagyon sok sztár nevét leírtuk, de az Operaház küszöbét átlépve most megemelhetjük kalapunkat hat segédszínész előtt is, akik teljesítették az Ironman távot, vagyis a maratoni táv lefutása után 3,8 kilométert úsztak és 180 kilométert kerékpároztak. A hat vasember: Herzog Tamás, Tóth Máté, Horhauzer Tamás, Zemlényi Mihály, Szöllösi Gergely és Mihályi Gábor. Librettóba illő teljesítmény, drámai erőfeszítés, békés és egészséges példaadás mindannyiunknak, akik egy nyolcórás Wagner-előadás után (ami szintén sportteljesítmény egyébként), felállva a székből, már a zebrán átvágva is lihegünk az Andrássy úton. ◦



Fotó: Juhász Attila



Fotó: Nagy Attila

2015. SZEPTEMBER 19., OPERAHÁZ, ANDRÁSSY ÚT

„OPERAHÁZ, AZ EGÉSZ VILÁG”

ÖSSZMŰVÉSZETI SHAKESPEARE-SHOW

A 400 éve elhunyt William Shakespeare teremtő művészete virágozik ki a lezárt Andrássy út szabadtéri színpadán, az Operaház előtt.

SZFINX-TERASZ

14:00

DONIZETTI / A CSENGŐ
Látványtervező ► Szalai Sára
Rendező ► Fehér Balázs Benő

16:00

DONIZETTI / BOLONDOKHÁZA
Látványtervező ► Fógel Adrienn
Rendező ► Szilágyi Bálint

18:00

MENOTTI / A TELEFON
Látványtervező ► Lisztopád Krisztina
Rendező ► Almási-Tóth András

NAGYSZÍNPAD AZ ANDRÁSSY ÚTON

20:00

SHAKESPEARE-SHOW operabarát módra
Shakespeare tehetségkutató
(rendhagyó Opera-Shake
William Shakespeare bűvöletében, 75 percben)
Rendező ► Kálloy Molnár Péter



Autómentes nap

Szállj ki és énekelj!



Fotó: Nagy Attila

A szervezők 1998-ban indították el kontinensünkön az Európai Autómentes Napot szeptember 22-én, és később a mobilitási hetet szeptember végén. Minden apró bosszúság ellenére, amit mi, budapestiek imádunk felemlegetni a metróval, villamossal, buszjáratokkal kapcsolatban, a magyar főváros tömegközlekedése a világ élvonalában van, és a fejlődés iránya is jól látható. Mindeközben a világ számos nagyvárosában, San Franciscóban, Berlinben vagy épp Bécsben már egy ideje elérhető a BMW elektromos autómegosztó szolgáltatása, idén májustól London, szeptembertől pedig Koppenhága BMW i3-as modelleket állít programjába, hogy színesítse fővárosa közlekedését.

Réz György

Ez a „zöld” autó azon túl, hogy meghajtásáról teljesen elektromos, ezáltal százszázalékosan környezetbarát hajtáslánc gondoskodik, a világ első négykerékűje, amelyet több lehetőségből építkező útvonaltervező funkcióval láttak el. Navigációs rendszere útvonaltervezéskor nem csupán az autó lehetőségeit, de a városban működő összes tömegközlekedési eszközt is figyelembe veszi, az aktuális menetrend szerint ezzel spórolva időt és elektromos áramot egyaránt a használóknak.

A környezetbarát járművek pénztárcabarát közelsége igencsak fontos az elektromos mobilitás tömeges elterjedése felé vezető úton. Így a nagyvárosok légszennyezettsége is csökkenhetne, ami jobb életminőséghez vezethet. Vajon nálunk is ez a „jövő”?

Budapest 2002-ben csatlakozott az Európai Autómentes Nap kezdeményezéshez, és a szervezők a bürokráciaízű EU-s elnevezésekre rációfalva igazi népnepélyt varázsoltak az Andrássy útra, amelyet erre a napra

és a hozzá legközelebb eső hétvégére lezárnak a forgalom elől.

A portája előtt zajló fesztiváli forgatagból az Opera sem maradt ki és nem marad ki idén sem. A helyzethez illő bővérű, akár rögtönzésre épülő, a közönség reakcióira azonnal reflektáló commedia dell'arte előadásokat láthatunk a Szfínx-terazon. Donizetti és Menotti bohózatai készítenek majd megállásra a nézőket, mert az autómentes napon nemcsak sétálni lehet, hanem leülni, például az Operaház előtt egy székre. A különleges helyszín és alkalom, a fesztiválkörnyezet az operarajongók számára is érdekes élménnyé teszik az előadásokat, láthatják és átélhetik, hogyan működik a darab, amikor „utóra kerül”. Másrészt a tapasztalatok szerint az előadók közül is a legjobbat hozza ki, amikor elhagyják a komfortzónájukat és a műfaj szendvicsembereként egy-egy különleges helyszínen hirdetik az operát. S ha mindez nem lenne elég, esténként digitális ajtó nyílik a nagyterembe, ahol az éppen zajló előadást nézhetjük és hallgathatjuk az Andrássy úton álló kivetítő segítségével.

Egy név biztosan segít az ünneplésben, amelyet a magaskultúra rajongói között éppúgy tisztelet övez, mint a popkultúrában: ő Shakespeare. A róla elnevezett show rendezését Kálloy Molnár Péter vállalta (a vele készült interjú a 64. oldalon olvasható. – *A szerk.*). A trend tehát szeptember végén az, hogy légy a közösség része, szállj ki az autóból – még a környezetbarát járgányodból is –, és énekelj, táncolj, ismerkedj magaddal, a világgal, mindazzal, amitől eddig elszeparált a szélvédő. ◦

www.fidelio.hu



fidelio

Ha komolyan szórakozik...

Az idei évadban is folytatódik az Opera előző idényben megkezdett sorozata, amelyben a Színház- és Filmművészeti Egyetem fiatal hallgatói mutatkoznak be az Andrassy úton. A projektről és Donizetti egyik elfeledett operájáról, a *Bolondokházáról* Anger Ferencel és Köteles Gézával beszélgettünk. *Frauenhoffer György*

Egy elfeledett gyöngyszem



Aligha vádolhatjuk szűkmarkúsággal az Opera repertoárját, ha épp Gaetano Donizettiről van szó. Elég, ha csak a tavaly a Szfinx-terazon bemutatott *A csengőre* vagy épp a Gördülő Opera keretében az ország legtávolabbi pontjaira is eljuttatott *Don Pasqualéra* gondolunk. Ezúttal azonban a zeneszerző Magyarországon korábban soha nem játszott műremekének premierjére készül a Ház.

Donizetti eredetileg *I Pazzi per progetto* című egyfelvonásosát 1830-ban mutatták be a nápolyi Teatro de San Carlóban, majd néhány előadás után teljesen eltűnt a világ dalszínházainak műsoráról, és egészen 1977-es újrafelfedezéséig nem is került újra színpadra. De vajon mi állhatott a mellőzöttség

hátterében? „Az okokat ma már leginkább csak találgathatjuk – meséli Anger Ferenc, az Opera művészeti vezetője. – A most elkészült magyar fordításában Bolondokháza címre hallgató mű története látványosan egyszerű alapkonfliktusra épül, miszerint fiatal szerelmek féltékenységtől vezérelve önként vonulnak be a bolondokházába, ám valójában a francia jól megcsinált darabok komplexitásával vetekszik. A cselekményt végigkísérő számtalan fordulat, és az akkoriban még jócskán ismeretlen abszurd humor nem feltétlenül tette a korabeli operarajongók kedvencévé a kompozíciót. Legalább ennyire meglehet az is, hogy egyszerűen gyenge rendező, esetleg vitatható képességű énekesek kezébe került az opera. Egy valami

azonban vitathatatlan: színvonalát tekintve a Bolondokházának ott a helye Donizetti leghíresebb opuszai között. Egy valódi gyöngyszem.”

A Bolondokháza ugyanakkor mégsem nevezhető átlagos Donizetti-operának, és ennek beismeréséhez elég csupán egy pillantást vetnünk a szeptemberi előadás szereposztására. „A zeneszerző ebben a darabjában szakított a hagyománnyal, miszerint a hősszerelme egy tenornak kell alakítania, így egyáltalán nem komponált bele ilyen szerepet. Egyes elképzelések szerint egyszerűen azért alakult így, mert épp nem akadt a közelében megfelelő énekes, mások szerint egy személyes konfliktus miatt nem akarta szerepeltetni a tenorját. Donizetti habitusát ismerve mindkettő könnyedén elképzelhető. Bárhogyan is volt, a mai rendezőknek egy

tévedésekre és félreértésekre alapuló műben ez óriási lehetőséget jelent.” Az idei évad különlegességei közé tartozik, hogy a Színház- és Filmművészeti Egyetemmel koprodukcióban létrejövő öt előadást – Bolondokháza, *Az úrhatnám szolgálat, Orfeusz és Eurüdiké, Orfeusz, A windsori víg nők* – ezúttal az egyetem negyedéves rendező-bábrendező szakos hallgatói állítják színpadra. „Sem a Bolondokházát jegyző Szilágyi Bálintnak, sem a többieknek nem adtuk parancsba, hogy bábelőadást kell készíteniük ezekből az operákból. Ettől függetlenül azt gondolom, hogy az általuk képviselt szemlélet egészen újfajta megközelítésként hozhat a hazai operajátszásba.”

Köteles Géza, az előadás karmestere a bemutató kapcsán arról mesélt, hogy bár a Bolondokháza egy felvonásos mű, ez a legkisebb mértékben sem

jelent könnyebbé a színpadra állításkor. Sőt. „Az egyfelvonásosoknak teljesen más a pszichológiája. Egy nagyobb lélegzetvételi darab esetében a szünet két fontos funkciót is betölt: egyrészt ilyenkor tud egy kicsit leüledni a zene a nézőben, másrészt lehetőséget nyújt arra is, hogy a térben vagy időben egy nagyobb ugorjon a történet. Ezzel szemben itt mindennek egy szuszra kell megtörténnie.”

Kérdésemre, hogy a tavalyi *A csengő* után miért épp egy újabb Donizetti-művet álmodtak a Szfinx-teraszra, a dirigens egyszerű, de meglehetősen határozott választ adott: „én azt gondolom, hogy minél több Donizetti-operát játszunk, a hazai közönségnek annál jobb lesz.” És ezzel aligha lehet vitatkozni. ○

ELŐFIZETÉSI AKCIÓ!

Fizessen elő egy évre a Tropical magazinra most még kedvezőbb áron!

6 lapszám most csak 2995.- Ft

Tropical
Magazin *Az élnégyeszet*

Előfizetések megrendelése:
info@tropicalmagazin.hu
06 20 277 23 60
facebook.com/tropicalmagazin
www.tropicalmagazin.hu



A féltékenységek mindig aktuálisak

A látványos színreviteleiről a már nem csak Európa-szerte ismert Stefano Poda az Operaház egyik őszi premierjét, Verdi *Otello*-ját rendezi. Munkamódszeréről, aktualizálásáról és a zeneszerzőhöz való viszonyáról is kérdeztük.

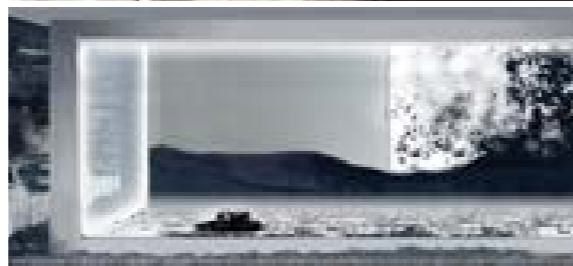
Jászay Tamás

Stefano Poda olasz rendező idei éve igencsak sűrűre sikeredett. Torinóban a *Faustot*, Szöulban az *Andréa Chénier*-t, São Paulóban a *Thaist* vitte színre, de ami minket a leginkább érdekel: a budapesti Operaház szeptember 26-án mutatja be *Otello*-ját. A művész az elmúlt húsz évben több mint száz előadást jegyzett, és nem csupán rendezőként: minden egyes produkciójában ő felel a díszletekért, a jelmezekért, a fényekért és a koreográfiáért is. Az évek során dolgozott többek között Pármában és Padovában, Grazban és Athénban, széles repertoárjában Wagner és Verdi, Donizetti és Puccini is békésen megfér egymás mellett.

A nézők és a kritikusok egyaránt hatalmas lelkesedéssel és nem titkolt ámulattal vetik magukat Poda látványos, nagyszabású bemutatóiába. És a siker nem marad el: 2012-ben a *BBC Music Magazine* az elmúlt két évtized legfontosabb operaprodukciói közé sorolta az általa rendezett Massenet-opera, a *Thaist* torinói színrevitelét. Firenzei, Zubin Mehta vezényelte *Trisztánja* kapcsán a kritika „szokatlan, ugyanakkor jól átgondolt, meggyőző rendezői koncepcióról”, „mágikus hatásról” és „vizuálisan letaglózó produkcióról” beszélt. Erfurti *Don Carlos* után azt emelték ki a szakírók, hogy a grandiózus



○ STEFANO PODA DÍSZLETTERVEI



színpadi masinériát működtető előadás minden percén érezhető volt, hogy az énekesek közötti viszonyok színrevitelét a dráma alapos ismerete határozta meg.

Amikor arról kérdezem a rendezőt, hogyan született meg a nemzetközi operavilágban őt közismertté és közkedvelté tevő, rá jellemző színpadi ösztömvészet, Stefano Poda úgy fogalmaz, hogy ez az egység nem tudatos választás eredménye, hanem bizonyos értelemben szükségszerűség. Minden egyes mű színpadra állítását egy olyan kalandnak tartja, aminek elemeit nem lehet szétválasztani, kiragadni és önállóan kezelni.

„Valójában a színpadon nem külön észlelem a díszleteket, a jelmezeket, a fényeket vagy a táncokat... Engem csupán két dimenzió érdekel az operában: amit látok és amit hallok. Az előbbi az én felelősségem, az utóbbi a karmesteré. A mi korunk hozzászokott ahhoz, hogy mindent skatulyákba szorítson és felcímkézzen. Ha azt kérdezik tőlem, miért nem dolgozom önálló díszlettervezővel, azt szoktam mondani, hogy akkor olyan lennék, mint a festő, akinek a rajzait valaki más tölti meg színekkel.”

Poda azt mondja, számára az opera valójában egy utazás a titkok és a varázslat birodalmába. „A velem dolgozó énekeseket általában lenyűgözik az első benyomások, majd eljön a gyakorlati feladatok ideje. Ez nem feltétlenül zökkenőmentes időszak, hiszen a próbateremben dolgozni olyan, mint a medence partján úszni: épp a leglényegesebb elemek hiányoznak ekkor a munkánkából. És mégis: amikor végre a színpadon vagyunk, engem lep meg a legjobban, ahogyan a korábban kidolgozott részletek összeállnak, és egyetlen nagy kép alkotói lesznek. A zenés színház ereje nem a rációban, hanem az érzelmekben rejlik.”

A rendező, akinek a színpadán a legrégibb történetek is mai köntöst kapnak a 21. század embere számára is világos jelképek segítségével, hisz és bízik az absztrakció erejében. „Nem szimbólumokat használok a színpadon, hiszen ezek az erős jelzések nem feleltethetők meg egy az egyben valami másnak, pusztán a ráció felől sosem lehet megmagyarázni a jelentésüket. Inkább kiindulópontként tekintek rájuk, amelynek segítségével a néző képessé válik újabb és újabb egyéni felfedezésekre.”

A színpadi aktualizálásról azt mondja: „A színházban nem az időszerűsítés az érdekes, hanem az univerzalitás: nagyon is azt érzem, hogy szorosan kötődöm a kortárs művészethez, de nem azért, hogy Verdit vagy Shakespeare-t aktualizáljak. Épp ellenkezőleg: a mi világunkat szeretném inkább közelebb vinni az ő klasszikus szemléletükhöz. Vajon *Otello* a kortársunk? A féltékenységek egyetemes érzés, nem egyszerűen »aktuális«.”

Több interjújában beszélt arról, hogy Mozart a kedvenc komponistája. „Valóban, Mozart – és nem vagyok egyedül ezzel a véleménnyel – elérte a zenés színház legtisztább formáját. Verदिben viszont a lenyűgöző dramaturgiai intuíciót értékelem nagyra: a zenéje olyan, mint egy hatalmas vihar, amiben a lecsapó villámok mindent megvilágítanak a színpadon. Az *Otello*-t most rendezem majd először, Budapesten, bár maga az opera régóta foglalkoztat: ahányszor csak meghallottam a zenét, elkezdtem a lehetséges színrevitelről gondolkodni. Ezért is tett boldoggá, amikor az Opera felkért a rendezésre, az meg külön örömet okozott, hogy az *Otello*-t egy olyan dinamikus és pezsgő kulturális élettel rendelkező nagyvárosban mutathatom be, mint amilyen a magyar főváros. Azt hiszem, ez a lehető legjobb helyszín ahhoz, hogy megvalósuljon ez a régi tervem.”

Amikor az *Otello*-val kapcsolatos gondolatairól kérdezem, Stefano Poda általános választ ad: „Úgy érzem, minden jelentős műalkotásban rejtőzik egy nagy titok, ami a mű valódi lényege. Nekem az a kötelességem, hogy megtaláljam ezt a magot, méghozzá úgy, hogy a korábbi színrevitelek, ötletek és tapasztalatok ne befolyásoljanak. Minden rendezés teljesen új élményt jelent, ezért aztán türelmesen kell várnom a megfelelő pillanatra, amikor a zene dobozából kiszabadíthatom a darab titkát. Amikor ez végre megtörténik, olyan, mintha egy kattanást hallanék a fejemben: a mechanikus zár enged, a titok napvilágra kerül, az inspiráció megérkezik. És aztán olyan sodrása lesz a munkának, mint egy nagy folyónak: minden egyszerre érkezik, a jelmezek, a tér, a fények, a figurák.” ○

A nevető Wagner

Richard Wagner finoman szólva sem tartozott soha a nagy színpadi nevetetők közé, annak ellenére, hogy operaszerzői karrierje épp egy vígoperával indult. A szerelmi tilalom Magyarországon először Szabó Máté rendezésében, a Kolozsvári Magyar Operával koprodukcióban kerül az Erkel Színház színpadára. Frauenhoffer György

Játsszunk el a gondolattal néhány pillanat erejéig, hogy az idő kerekét taposva nemcsak előre, hanem visszafelé is képesek vagyunk haladni. Ha így lépkedve egészen 1836-ig visszautaznánk, a magdeburgi Stadttheaterben egy különös jelenetnek lehetnénk szemtanúi. Egy ekkor még tökéletesen ismeretlen fiatal zeneszerző készülne első operabemutatójára, amelyhez nemcsak a zenét, de a librettót is maga szerezte, sőt mi több, még a dirigens feladatát is elvállalta. És bár fontos momentum ez az életében, izgalomra még sincs oka. A nézőtérben – velünk együtt – összesen ha négyen ülnek, a társulat

pedig menthetetlenül a csőd szélére került, amin sejtethetően semmilyen siker nem tudna már változtatni. Az előadás meg is bukik: az egyik énekesnő a darab közepén elfelejti a szövegét és halandzsába kezd, a zenekar – amely összesen másfél hét alatt tanulta be a darabot – pontatlan, a kulisszák mögött pedig egy féltékeny férj összeveri a főszereplő tenort. A másnapi előadást lemondják, a jobb sorsra érdemes zenemű pedig ezután hosszú évtizedekre a feledés homályába merül.

A már-már vígjátékba illő jelenet azonban máris komolyabb szintet ölt,

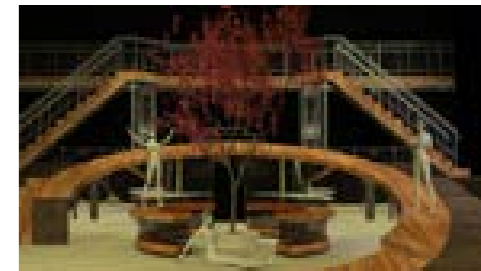
ha nevekkal meséljük újra. A fiatal zeneszerző két évvel később megírta élete harmadik operáját, a *Rienzit*, nem sokkal később pedig bemutatták *A bolygó hollandit* is, ami után egyre nyilvánvalóbbá vált mindenki számára, hogy a Richard Wagner név saját fejezetet fog kihasítani a zenetörténeti lexikonokból. A tiszavirág életű mű címe pedig *A szerelmi tilalom* volt, amelynek újbóli bemutatóját Wagner élete végéig ellenezte.

Könnyedén belátható, hogy *A szerelmi tilalom* nem veszi fel a versenyt a későbbi művek komplexitásával, ám már e korai, olasz vígoperákat idéző zsenében is felfedezhetjük az érett Wagner eszköztárának egyes elemeit. A Shakespeare *Szeget szeggel* című drámája alapján született librettóban egy erkölcsös zsarnok ütközik össze Palermo népével: a testi szerelem felsőbbrendűségét hirdető történet előrevetíti Wagner szerelemfelfogását, amely később aztán a *Tannhäuserben* vagy épp a *Trisztán és Izolda*ban köszön majd vissza. Ugyanígy érzékelhető benne a zeneszerző viszonya az időhöz is: a közel négyórányi zenei anyagot az utóbbi évtizedekben mintegy felére húzva szokás színpadra állítani.

Nemcsak maga Wagner bánt mostohán a fiatalkori művével, hanem világszerte az operaházak is. Bayreuth-ban első ízben két éve, a zeneszerző születésének kétszázadik évfordulója alkalmából állították színpadra, nálunk pedig mind ez ideig egyetlen alkalommal sem.

Szabó Máté, az Erkel Színház előadásának fiatal rendezője szerint Wagner darabjával egy nagyon izgalmas, ugyanakkor inspiráló kihívás elé állította a későbbi korok rendezőit. „A mű összesen hat, konkrétan és erkölcsi értelemben is meglehetősen eltérő helyszínen játszódik – vigalmi negyedről kezdve kolostoron át egy törvényhozói teremig. A koncepció kidolgozásakor nagyon sok fejtörést okozott, hogy miképp lehetne megtalálni a terek közötti közös pontot, és végül úgy döntöttünk, hogy a 20-as, 30-as évekbeli New Yorkhoz kísértetiesen hasonló metropoliszba sűrítjük a történetet. A szesztilalom korszaka nagyon jó párhuzamot von a darab cselekményével, ugyanakkor mégsem egy az egyben lesz reális a tér.”

A rendező mesélt arról is, hogy bár csalogató gondolat lenne *A szerelmi tilalom* habkönnyű nagyvárosi komédiaként színpadra állítani, s maga a zeneszerző is víg nagyoperaként definiálta művét, de legalább annyira szól a zsarnokok képmutatásáról is. Lehet egyáltalán humort csempészni a diktatúrák világába? „Szerintem minél inkább törekszünk arra, hogy sötét előadás legyen, annál humorosabb lesz. Az önkényre épülő rendszerek minden kegyetlenségük ellenére hordoznak magukban valamiféle abszurditást, ami kívülről nézve gyakran komikussá is teszi őket. Ezért sem nagyon törekedtem arra, hogy direkt még egy lapáttal rátegyek a poénokra. A szerelmi tilalmon enélkül is átragyog Wagner humora.” ○



○ CZIEGLER BALÁZS DÍSZLETTERVEI



Világok találkozása

Goldmark Károly operája, a *Sába királynője* 1875-ben került közönség elé Bécsben, magyarországi bemutatója egy évvel később zajlott le a Nemzeti Színházban. Itthoni előadói hagyománya 1961-ig töretlen, utána megszakad: a művet 1971-ben Debrecenben játszották, 2000 augusztusában a Zsidó Nyári Fesztiválon tűnt fel Budapesten. Most a zeneszerző halálának centenáriuma tiszteletére mutatja be az Opera – júliusban a Margitszigeten vitték színre, októbertől az Erkel Színházban látható az előadás. A rendezői koncepcióról Káel Csaba nyilatkozott. *Csengery Kristóf*



Koncert

Szórakozol velünk?!

Színház

Kiállítás

Étterem

Kocsmá

Party

Sport

– A *Sába királynőjének* jelenleg nincs élő előadói hagyománya a magyar operajátszásban. Ez a „tiszta lap” lehetősége, ám terhet is ró egy új előadás rendezőjére: olyan bemutatót kell közönség elé tárnunk, amely segíthet abban, hogy a mű megtapadjon a repertoáron.


– A *Sába királynője* adósságunk, amellyel foglalkozni kell – évfordulón és azon kívül. A hagyománynélküliség nem könnyíti meg a rendező dolgát:

a töretlen tradíciójú operák figurái valószínűleg inkább élnek bennünk, a hagyománnyal nem rendelkező művek szereplőit viszont fokozottan ki kell találni. Bibliai történetről beszélünk, sok mitikus és allegorikus elemmel. Legfontosabbnak azt érzem, hogy az ókor két világa találkozik itt. Ez a darab egyik fontos és érdekes dimenziója. A másik lényeges mondanivaló Goldmarknál a világ erkölcsi állása. Hogyan lehet a társadalomban az

erkölcsöt képviselni? Ezt történeti dimenzióban ábrázolni nem olyan egyszerű, mint amikor ma is behelyettesíthető karakterekkel dolgozunk. Itt minden sokkal kimértebb, távolságtartóbb.

– Sokan utalnak a *Sába királynője* zenei egzotikumára, még többen a szcenikai megvalósításban rejlő egzotikus lehetőségekre. Milyen látványra számíthat az új előadás nézője?

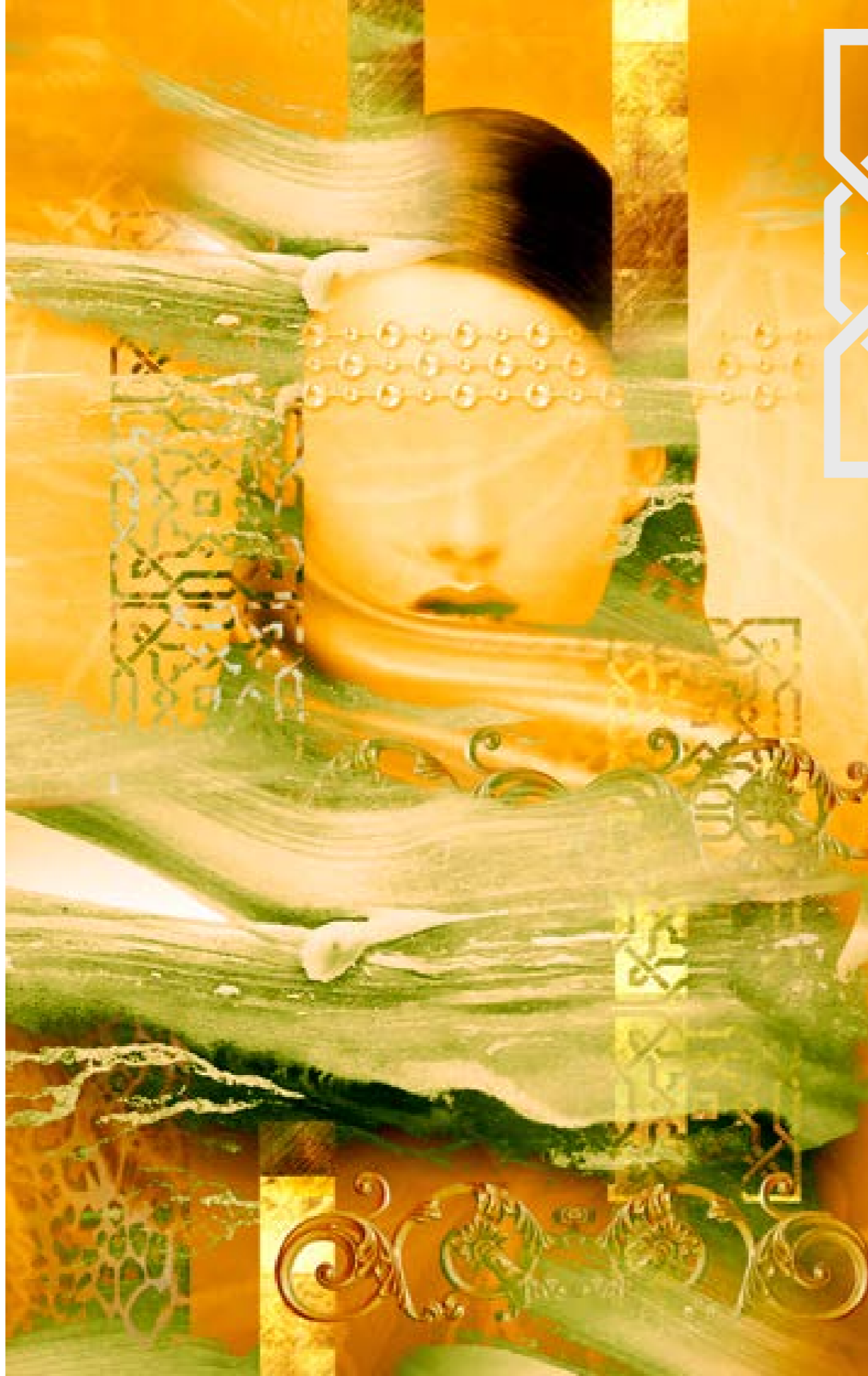
Fotó: Csibi Szilvia



– Közelebb hoztuk hozzánk a cselekményt. Van egy érdekes kor, amely használja az orientalizmust: a szecesszió. Ez volt az utolsó internacionális korstílus, amely mindenhol különbözött, mégis egységes volt. A szecesszió a befogadásról szól, az eltérő elemek közös nevezőre hozásáról. Ez az integráló erő, a különböző világok összeillesztésének képessége teszi alkalmassá arra, hogy az új Sába-produkció színpadi megvalósításának stílárís alapjával szolgáljon.

– **Az opera zenei stílusa erősen kapcsolódik Wagnerhez, de nem a Trisztán, a Mesterdalnokok és a Ring komplexitásához, hanem a Tannhäuser és a Lohengrin egyszerűbb nyelvéhez, sőt e művek széles gesztusaihoz is, erős teatralitást sugallva. Hogyan értelmezhető ez ma hitelesen?**

– Éppen a szecesszió által inspirált színpadi környezet segít hozzá minket ahhoz, hogy áthidaljuk a kétféle kor színházi nyelvének különbségét. A szecesszióban ugyanis még jelen volt egy olyan természetes teatralitás, amely ennek a stílusnak sajátja. Magukban a szecessziós szimbólumokban és motívumokban érhető ez tetten. Részben a keleti motivika átfogalmazására gondolok. Ráadásul a szecesszió mindezzel azt is sugallja, hogy nem csupán díszítőművészettel van dolgunk, hanem a világ egy sajátos látásmódjával.



– **A négy felvonásos verzió tehát ma már nem működik?**

– Valóban nem. Viszont nagyon fontos, hogy a húzások végrehajtásakor megőrizzük a négy felvonásos eredeti változat dramaturgiai erőit. Nem szabad kihagynunk lényeges mozzanatokat. Ez nagyon sok fejtörést okoz, erősen feladva leckét.

– **Lehet olvasni arról, hogy az operai gyakorlatban olyan húzások is történtek, amelyek jelentősen ártottak a mű drámai összefüggéseinek....**

– ...például elhagyták a teljes negyedik felvonást, ami eléggé komoly károkat okozott.

– **Van egy bizonyos típusú húzási gyakorlat, amely az egymást követő produkciók között öröklődik, vagy minden előadógárda létrehozza a saját változatát?**

– Nekünk van egy saját koncepciónk, de hangsúlyozom, hogy nem árt tanulmányozni az elődökét. Ráadásul nálunk „kettős megfeleltetés” van: a mű először a Margitszigeten volt látható, majd az Erkel Színházba került. Gondolkoztunk azon is, hogy a sziget számára egy még rövidebb koncepciót alakítsunk ki. A szigeten két részben játszottuk, az Erkel Színházban háromban fogjuk előadni a művet.

– **Tudjuk, hogy a szabadtéri előadások léptéke, gesztusrendszere, eszköztára teljesen különbözik a kőszínházi produkciókétól. Mit jelent ez ebben az esetben? Újra kellett rendezni az operát az átköltötteskor?**

– Más a kétféle lépték. Szerencsére az Erkel nagy színház. A díszletnek van egy alapkészlete, amelyet mindkét változatban használtunk és használni fogunk, és ehhez csatlakoznak

– **Hogyan alakult ki az előadás koncepciója?**

– Számomra mindig a partitúra a kiindulási alap, vagyis a zene dramaturgiája. A librettó sokszor nem tartalmaz olyan összefüggéseket és sugallatokat, amelyeket viszont a zene a maga komplex ábrázolásmódjával értésünkre ad. Ezek a művek többnyire nem a történetük, hanem a zenéjük miatt maradtak fenn: a zene nemcsak illusztratív módon egészíti ki a történetet, hanem elhelyez a drámai folyamatban bizonyos mozzanatokat, az egyszerű történetet olyan módon motíválva, hogy attól minden megtelik logikával, feszültséggel, étellel. A zene a konfliktusokat is felerősíti. Az opera színpadra állítása a mű megfejtése. Szeretek a kódokkal foglalkozni. Van olyan típusú rendező, aki kevésbé törődik a zenében rejlő szándékokkal. Én fokozottan figyelek a zenére, mert számomra ez hordozza azokat az értékeket, amelyeket érdemes továbbadni.

– **Tudjuk, hogy a négy felvonásos Sába királynője előadói gyakorlatában régóta szerepet játszottak a húzások. Milyen lesz e szempontból az új budapesti produkció?**

– Mi is fogunk húzni a műből. Egyrészt a mai korban a befogadóképesség határai erősen lecsökkentek. Nyersen fogalmazva azt mondhatnám: egy futballmeccs hosszúsága az az időtartam, amelyet a mai néző elfogad.

bizonyos kiegészítő elemek, amelyek mások voltak a szigeten, és mások lesznek az Erkel Színházban. Ezzel együtt: ha tetszik, ha nem, kétszer kellett rendezni a darabot.

– **Ez érdekes lehetőség is.**

– Nem annyira lehetőség, mint amennyire munka. Ugyanis nem a koncepciót kellett átértelmezni, hanem sokkal gyakorlatiasabb, földhözragadtabb módon kellett módosításokat végrehajtani, alkalmazkodva az eltérő körülményekhez.

– **Szerepet kap egy mű színpadra állításában az, ha a rendezőnek jelentős filmes tapasztalata is van?**

– Nyilván, hiszen az ember nem léphet ki önmagából, így aztán a filmes tapasztalataim valószínűleg minden munkámban ott vannak. De a Sába királynője nemigen tartalmaz filmes logikával megközelíthető mozzanatokat. A legfontosabb, és ezt nem győzöm hangsúlyozni: bízni kell Goldmark zenéjében. ○

„Ez az opera a szabadságról szól”

A *Figaro házasságának* újragondolt előadása az új évadban a *Gördülő Operával* járja az országot. Szabadságról, emberi viszonyokról és a nagy művek időtlenségéről beszélgettünk Hábetler András rendezővel és Köteles Géza zenei vezetővel. Hermann Veronika

– A közönség és a szakértők is vitatkoznak azon, hogy vajon a *Don Giovanni* vagy a *Figaro házassága* a legnagyobb opera. Miért a *Figarót* választották?

Köteles Géza: Sokáig meg voltam róla győződve, hogy a legjobb opera a *Don Giovanni*. Most éppen *Figaro*-hívó vagyok, de nem kizárt, hogy egyszer majd visszatérek a régi kedvencemhez. Ezek akkora remekművek, hogy az ember szinte nem is tud választani.

Hábetler András: A *Figaro* összetettebb. A személyiségről szól, a szexualitásról, a párkapcsolatokról és a generációk közötti viszonyokról. Ami ebben az operában nincs benne, az az életből is hiányzik. Azt szoktuk mondani Gézával, hogy a Mozart–Da Ponte kettőshöz hasonló emberismeretről csak Shakespeare és Woody Allen tettek tanúbizonyságot. Ami nagyszerű Mozartnál, az a humor és az irónia, sokszor önmagával és a műfajjal szemben is.

– Miért döntöttek úgy, hogy teljesen kortárs környezetbe helyezik át a cselekményt, és a zenét is áthangszerelik?

K.G.: Mert a darab alkalmas rá. A szereplők hétköznapi emberek, ugyanolyan viszonyokkal, mint ma. Zeneileg a praktikum is vezérelt, mert először a Városmajori Szabadtéri Színpadon mutattuk be, ahol csak egy kicsi zenekar fért el. Azt gondoltam, ha már muszáj belenyúlni, akkor legyen nagyon mai. Aki megnézi a darabot, látni – és hallani – fogja, hogy a hangszerelés nem öncélú, hanem

a rendezést szolgálja. Meg merem kockáztatni, hogyha Mozart élne, ha ő dolgozott volna együtt Andrással, talán ugyanilyen bátran nyúlt volna a saját zenéjéhez.

H.A.: A *Figaro* azt mutatja meg, hogy milyen egy haldokló házasság, milyen egy pasas, aki kapuzárási pánikkal küzd, milyen, ha egy nő nincs megbecsülve, hogy mit tesz a féltékenységgel egy kapcsolattal. Ezek nem kétszáz éves problémák. Ez az opera a szabadságról szól, arról, hogy az emberi kapcsolatokat nem lehet hatalmi szóval alakítani, mert az élet erősebb mindennél. Amennyire lehet, szabadon kezeljük a hangszerelést és a szöveget annak érdekében, hogy minél erősebben tudjuk közvetíteni a mű üzenetét a mai ember számára. Azt éreztem, hogy ott volt mellettünk Mozart és Da Ponte nagyvonalúan bölcs szellemisége.

– Hogyan lehet – akár időlegesen is – félretenni az áhítatot és a tiszteletet, amit nagy, kanonikus művekkel kapcsolatban szokás érezni?

K.G.: Nekünk ez azért könnyebb, mert napi rutinunk, hogy remekművekkel foglalkozunk. Nemcsak a kész, sokszor valóban mázas interpretációt látjuk, amit esetleg a közönség kap.

H.A.: Azért tettük modern környezetbe, mert időtlen. Szerettük volna rávenni a nézőket, hogy függetlenítsék magukat a tisztelettől, a pátoztól. Ezek a szerzők belefagytak a zsenialitásukba, de az már nem róluk szól, hanem mindarról, ami rájuk rakódott.

– Volt olyan előadás, rendezés, trend vagy irányzat, ami inspirálóan hatott a darabra?

K.G.: Nincs, emiatt lett nagyon egyedi. Ez az előadás újszerű és hagyományos is. Nem tudjuk beskatulyázni, mert különleges dolog született. Egyrészt mert mi is nagyon jól tudtunk együtt dolgozni, másrészt pedig azért, mert a szereplőgárda egyszerűen tökéletes.

H.A.: Ezeket a szerepeket nem lehet levenni valahonnan, hiszen minden karakter ott van bennünk. Azon dolgoztunk, hogy az énekeseket, a barátainkat olyan helyzetbe hozzuk, hogy merjenek emberként viselkedni, ne figurákban és klisékben gondolkodjanak.

K.G.: Ez várakozásainkon felül sikerült. Előfordult, hogy meg kellett ismételni számokat, mert olyan őrzöngő tapsvihar tört ki a végén. Ahány vendégünk volt a szakmából, ők is el voltak ragadtatva.

– Milyen hatással lesz az előadásra, hogy szerepel a *Gördülő Opera* repertoárjában? Milyen lehetőséget látnak abban, hogy sok helyre eljuttatják a darabot?

H.A.: A *Gördülő Opera* missziója, hogy olyan helyekre is elvigye az operát, ahol nincs operajátás. Ez a mű nem egy szokványos, klasszikus előadás, erről a közönséget mindenképpen informálni kell. Arra viszont nagyszerűen alkalmas, hogy a fiatalokat megnyerje a műfajnak. Meggyőződésem, hogy az opera tömegkultúra, csak közel kell vinni az emberekhez.

K.G.: Az Operaházban ez nem is működhetne jobban. A *Gördülő Opera* mellett van egy ifjúsági sorozat az Erkel Színházban, amire rengeteg fiatal hoznak, hogy nagyszabású produkciókat lássanak. Az emberek meggyőződhetők, ha nagyon magas színvonalú élményt kapnak. ○

BUDAPEST PHILHARMONIC ORCHESTRA
A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG

ZENEKARA 

Hangversenyek az Operában

A Budapesti Filharmóniai Társaság
Zenekarának koncertjei

2015. október 5., 19:30

Dvořák ► Karnevál nyitány

Smetana ► Hazám (Má vlast)

1 – Visegrád (Vyšehrad)

2 – Moldva (Vltava)

3 – Sárka (Šárka)

4 – Cseh erdőkön és mezőkön (Z českých luhů a hájů)

5 – Tábor

6 – Blaník

Vezényel ► **Pinchas Steinberg**

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

Archív

A francia romantikus operák és a **Werther** Budapesten

A 19. századi francia operák jó része Magyarországon sohasem tudott akkora népszerűséget kivívni magának, mint az olasz vagy a német dalművek. Míg jelentős részük lassan egy évszázada pihen a kottatárak polcain, addig a *Faust* és a *Carmen* sikere és játszotttsága Verdi, Puccini és Erkel műveivel vetekszik. A *Werther*-premier előtt érdemes körbenézni, milyen daraboknak tapsoltak egykor a hazai operarajongók.
Karczag Márton

Valószínűleg Auber *Fra Diavolója* volt az első francia vígopera, ami Pesten még a Nemzeti Színház megnyitása előtt, 1835-ben megszólalt, Zerlina szerepében a legendás Dérynével. A mű az új színházba is átkerült, majd sorra követték Hérould, Boieldieu és Auber mára jórészt elfeledett remekei. A legtovább *A portici néma* tartotta magát, sikerének egyik titka az lehetett, hogy a címszerepet sokszor Márkus Emília, „a szőke csoda”, Nizsinszkij anyósa játszotta.

A francia nagyoperák sorát 1842-ben, nem sokkal a párizsi ősbemutató után *A zsidónő* nyitotta meg Halévy-től, majd egy évvel később indult Meyerbeer műveinek páratlan sikerszériája. A Berlinben született



○ TAKÁCS TAMARA ÉS FARKAS KATALIN, WERTHER, 1984
Forrás: Operaház Archivuma

mester hat operáját játszották Pesten: az *Ördög Róbertet*, *A prófétát*, *a Hugenottákat*, *az Észak csillagát*, *a Dinorah-t* és *Az afrikai nőt*. Amíg származása miatt a politika végleg le nem parancsolta a komponista műveit a színpadról, azaz az 1930-as évekig a Nemzeti Színház és az Operaház közönsége kerek ezer estén át gyönyörködhetett a látványos előadásokban. A Faust 1863 óta szinte folyamatosan műsoron van, míg Gounod másik műve, a *Rómeó és Júlia* is legalább százszor megszólalt már.

Offenbach operettjei 1861 óta szórakoztatják a nézőket, viszont a Hoffmann meséit először a Népszínház játszotta, és csak a századfordulón vette műsorára az Operaház. Ki gondolná, hogy olyan mára elfeledett műveknek, mint David Lalla *Lalla Roukh*-ja vagy Grisar *Jó éjt Pantalon úrja*, nyolcvanhárom, illetve negyven előadása volt?

Az 1870-es években három francia újdonság hódította meg a Nemzeti Színház közönségét: két Thomas-dalmű, a *Hamlet* (1870) és a *Mignon* (1873), valamint a *Carmen* (1876), amely a mai napig a legtöbbet játszott opera Budapesten. Két Keleten játszódó 19. századi műről érdemes még megemlékezni, amelyek már az Operaházban kerültek bemutatásra: a *Lakmé* 1887-ben, a *Sámson és Delila* pedig meglepően későn, 1904-ben.

A francia operák történetében mindenképpen önálló fejezet illeti meg Jules Massenet-t (1842–1912). A termékeny szerző mindegy negyven operát, tíz oratóriumot, négy balettet és számos dalt komponált szimfonikus művei mellett. Kortársai közül éppen Massenet volt az, aki a leginkább ráértett a közönség igényeire, ezért művei, ha nem is mind időtállóak, de néhányuk azért biztosította a szerző hallhatatlanságát.



○ KELEN PÉTER WERTHERKÉNT, 1984
Forrás: Operaház Archivuma



○ SZAMOSI ELZA MANONKÉNT
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ KELEN PÉTER ÉS TAKÁCS KLÁRI, WERTHER, 1984 | Forrás: Operaház Archivuma

Operái a legváltozatosabb librettókra készültek, francia társaihoz hasonlóan őt is vonzotta a mesés Kelet világa, de komponált verista egyfelvonásost és szentimentális polgári drámát is.

A Nemzeti Színházban először az Indiában játszódó öt felvonásos *Lahore királya* került színre. Szerethette a közönség, mert négy év alatt harmincszor játszották, majd az Operaházban újabb ötször. A Keresztelő Szent János történetet feldolgozó *Heródiás* már nem volt ennyire sikeres,



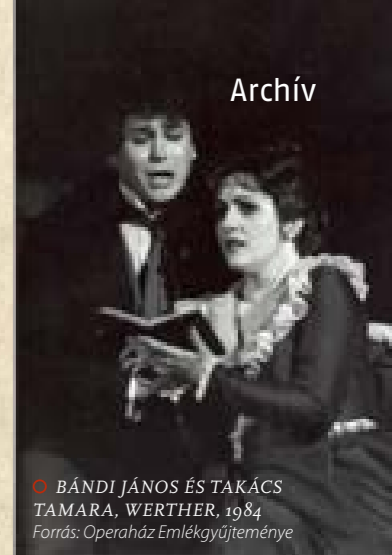
○ NÁDAYNÉ, AZ ELSŐ MAGYAR CARMEN
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ GASSI FERENC MINT VASCO DE GAMA, MEYERBEER AZ AFRIKAI NŐ CÍMŰ OPERÁJÁBAN | Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ MASSENET: HERODIAS JELMEZTERV, 1882
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye



○ BÁNDI JÁNOS ÉS TAKÁCS TAMARA, WERTHER, 1984
Forrás: Operaház Emlékgyűjteménye

pedig egyik előadását 1885-ben a Pestre látogató Massenet vezényelte. Nikisch Artúr é az érdem, hogy alig négy hónappal a londoni ősbemutató után, Brüsszelt, Párizst, New Yorkot és Milánót megelőzve, 1894. október 4-én bemutatta *A navarrai lányt*. A spanyolországi, karlista háborús rémdráma épp jókor érkezett a *Parasztbecsület* és a *Bajazzók* lázában égő Pestre, ahol negyvennyolcszor volt műsoron. Kilenc évvel Puccini *Manon Lescaut*-ja után, 1905-ben, kiváló szereposztásban (a címszerepet Szamosi Elza és Szoyer Ilonka, Des Grieux-t Georg Anthes és Arányi Dezső énekelte) mutatták be a Manont. Az opera egészen 1944-ig maradt műsoron, nyolcvan előadást ért meg (Puccini operáját a világháború előtt csak feleenyiszor játszották). A szerző halála után, 1924-ben jutott el Pestre a *Thais*. Az alexandriai kurtizán megtérésének története nem igazán érdekelte az Operaház közönségét, a mű mindössze húsz előadást ért meg, hiába vendégeskedtek benne olyan világnagyságok, mint Maria Jeritza vagy Marcel Journet.

Kilencvenkét évvel a bemutatója után, 1984-ben jutott el hozzánk Massenet egyik legnépszerűbb operája, a Werther. Az Erkel színházi produkciót Kórodi András vezényelte, Mikó András

rendezte, a kettős szereposztásban Kelen Péter és Bándi János alakította a címszerepet, Takács Klára és Takács Tamara Charlotte-ot. Nehéz megérteni, miért nem jutott el hozzánk korábban a mű, hiszen a színháznak szinte sohasem lett volna gondja kiosztani a mű főszerepeit. Érdemes eljátszani a gondolattal, hogy milyen kiváló Werther lehetett volna Arányi Dezső, Patakyl Kálmán vagy Ilosfalvy Róbert...

Pedig az opera az 1892-es ősbemutató után sorra hódította meg a jelentős városokat, Bécs után Genf, Párizs, Brüsszel, Chicago, New York, Szentpétervár (ekkor készült Mattia Battistini számára a bariton változat), London és Milánó következett. A Werther az első széria után ugyan időnként felbukkant a színházak műsorán, de nem volt igazán népszerű darab. Az 1980-as években azonban olyan tenorcsillagok, mint Alfredo Kraus, Plácido Domingo vagy José Carreras tanulták meg és énekeltek világszerte a címszerepet. Nekik köszönhető, hogy napjainkban a Werther az egyik legnépszerűbb francia opera; tíz éve éppen e mű bécsi felújításán robbant be a köztudatba Elina Garanča. A Werthert jelenleg is számos operaház tartja műsorán, olyan kiválóságokkal, mint Rolando Villazón, Jonas Kaufmann és Thomas Hampson. ○

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Zongoraáriák

*Liszt Ferenc születésnapja
az Operában*

2015. október 19., hétfő, 19:30; Operaház

J. Brahms ▶ **Téma és variációk d-mollban**, Op. 18b

J. Brahms ▶ **Hét fantázia**, Op. 116

R. Wagner ▶ **Csarnok-ária** (Tannhäuser)

Liszt F. ▶ **Velence és Nápoly** (Venezia e Napoli)

Liszt F. ▶ **Isten áldása a magányban**
(Bénédiction du Dieux dans la solitude)

R. Wagner-Liszt F. ▶ **Tannhäuser-nyitány**

Zongorán közreműködik ▶ Gyenyisz Kozsukin

Szólót énekel ▶ Sümegi Eszter

Az est fővédnöke ▶ Herczegh Anita, a köztársasági elnök felesége



Fotó: Fidélia, Végh Dániel



Harminc felé

Liszt egyszerre érezte isteni adottságnak és ördögi átoknak azt, hogy korának legnagyobb virtuóza volt. A csillogó kulcsín mögött mindig kereste a mélységet, de ez fordítva is áll: ha mélységet talált, a felszín durvaságain is hajlandó volt túltenni magát – például Wagner esetében. Mivel mindig az istenit kereste, félt az ördögítől. Talán emiatt érezte úgy, hogy amit kapott – tehetséget –, azt nem magának kapta, tehát tovább kell adnia. Ennek egyik módja a tanítás, a másik a jótékonykodás volt. Mindkettő végigkísérte felnőtt életét.

Mesterházi Gábor

tanítványaimmal. Egyáltalán nem biztos, hogy harmincévesen vagy fölötté ugyanazok a „menők”, a „tehetségesek”, a „szép jövő előtt állók”, akik érettségikor a legjobbak voltak.

Liszt megküzdött a kérdéssel, s az ő válasza brutálisan kérlelhetetlen volt: abbahagyta a koncertezést, maradt a tanítványnál és a zeneszerzésnél. Lehetne ez figyelmeztetés a mai művészvilág számára, hiszen sorolhatnám az elmúlt évtizedek ifjú csillagait, és lenne köztük jó pár név, akikből nem üstökös, hanem hullócsillag lett.

Az ifjú sztárként induló komoly művészek között sem ritkaság, hogy válságokon, jelentős átalakulásokon kell keresztülmenniük. A távolabbi múltból Yehudi Menuhin, a közelebbiből Makszim Vengerov jut eszembe, hogy ezúttal hegedűsöket említsek.

Gyenyisz Kozsukint nem ismerem. Nem szeretnék tehát egy hivatalos életrajz mögé bújva hírt adni róla, hogy „a legjelentősebb zenekarokkal és karmesterekkel lépett fel a világ legfontosabb koncerttermeiben” – ezt a banalitást annyiszor írtam már le oly sokakról, és ezen az se változtat, ha a mondatban szereplő „leg-eket kifejtem. Mert persze, érdem, ha valakinek Gergijev húzza a „talpalávalót”, de szerencse, művészistálló kérdése is. A Carnegie Hallnak pedig vannak fő- és melléktermei.

Két dolog miatt hiszek abban, hogy a Liszt-születésnapra fellépő, Gyenyisz Kozsukin nem egy a sokból. Az egyik a „pedigréje”. Orosz zongorista, ami kemény iskola. Aki onnan kiemelkedik, az tényleg hibátlan. Gyenyisz is megnyerte a maga versenyeit. Ennél is többet jelent számomra, hogy Baskirov-tanítvány. Dimitrij Baskirov

az ingyencek zongoraművésze, a tanárok tanára, s aki az ő tanítványának vallhatja magát, az már nem lehet akárki. Gyenyisz pedig hét évig, tizennégy éves korától tanult nála Madridban.

A másik, hogy egy jótékonyági estre ugrik be, angliai és egyesült államokbeli koncertjei között. Tudjuk, nem ő volt kiszemelve a *Zongoraáriákra*, műsor- és szereplőváltás történt. De a művész, akinek havi öt-tíz hangversenye van lekötve a következő szezonokra, valamiért fontosnak érezte, hogy egy jótékonyági estet adhasson Budapesten. Hogy a tőle elvárt Prokofjevok és Rachmaninovok, illetve az általa szívesen játszott Haydnok között megszólaltassa Lisztet, köztük talán a *Költői és vallásos harmóniáknak* azt a darabját is, amelyet néhány nappal előtte Londonban játszik, vagy a *Bénédiction de Dieu dans la solitude* címűt, amely egyáltalán nem az ifjú titánok, a csillámporos sztárok zenéje.

Nem tudom, Gyenyisz Kozsukin is olyan magányos-e, mint Liszt volt, amikor harmincéves kora körül minden nap ezrek ünnepelték, de valószínű, hogy időnként minden jelentős művésznek szüksége van a befelé fordulásra – hogy egy kicsit ne ő álljon a középpontban, hanem a zene, a szolgálat, a cél, ami miatt a Zongoraáriák évről évre létrejön Liszt születésnapján az Operában. ○

Melyik zongorista ne vágya hírnévre, sikerre? Liszt huszonevévesen éppúgy robbant be a köztudatba, ahogy a mai sztárzongoristák. Igaz, az ő indulása ma már elkésettnek számítana, aki ma nem nyer húszéves koráig jelentős versenyt, az „nem létezik”. Ma talán még igazságtalanabb a világ, hiszen hol van előírva, hogy tizenévesen kell a csúcson lenni? Vannak későn érő típusok – ők a művészkARRIER tekintetében labdába nem rúgnak, holott... Holott lehet üstökösként felroppenni – de lehet lépésről lépésre is fejlődni. Kiből lesz vajon érett művész? Kit hallgatunk szívesen ötven-, hatvanévesen? Tanítottam gimnáziumban, s időről időre találkozom volt

Próba után, az Operaház büféjében várom Puskás Rodrigo koncertmestert. Fáradt művészre készülök, hiszen előadások és próbák között még a legnagyobb teherbírású zenész is kimerül. De nem. Vidáman, hegedűtokkal a kezében érkezik, majd néhány perc alatt már baráti hangulatban beszélgetünk, miután ráeszmélünk, voltaképpen iskolatársak voltunk.
Becze Szilvia

30 perc alatt a Föld körül

Amikor elkezd mesélni az élettörténetét, hamarosan kiderül, mikor is kezdődött az a kalandozás, amely most, az operaházi visszatéréssel látszik változni. „A Zeneakadémia különleges tehetségek osztályában tanultam tízéves koromtól, a közismereti tantárgyakat a Konzíban végeztem – kezdi a történetet a hegedűs. – A Zeneakadémián három összevont évet töltöttem, miközben rendszeresen jártam mesterkurzusokra, leginkább Ruggiero Riccihez, a salzburgi Mozarteumba. Az egyik koncerten hallott egy amerikai vendégprofesszor, aki meghívott az osztályába. Én akkoriban még úgy gondoltam, Budapest után Salzburgban folytatom a tanulmányaimat, de egy Amerikából érkező, teljes ösztöndíjat ajánló meghívást, azt hiszem, nem lehetett visszautasítani. Először Los Angelesben éltem, majd Texas államba mentem a tanárommal

együtt, és a dallasi Meadows School of the Arts növendéke lettem, ahol két diplomát szereztem.”

Tanulságos időszak volt számára, mert megtapasztalhatta, hogy az amerikai oktatás is az európaira épül, ráadásul a tanára orosz származású volt, így ő azt az iskolát is képviselte. Az eltéréseket firtatva azt válaszolja: „Az amerikai iskola nagyon nagy hangsúlyt fektet a precizitásra. Természetesen nem a zeneiség rovására teszik ezt, de mégis, ez jóval fontosabb számukra, mint Európában. És ugyanez a helyzet Ázsiában is. Persze azt sem mondhatom, hogy másodlagos a muzikalitás, de mégiscsak első helyen áll a precíz játékmód. A magyar zenészek – szerintem – nem szeretik a túl steril előadásokat, számunkra nagyon fontos az előadás zenei hatása”.



Tanulmányai alatt egyre többet szólózt és nagyon sokat utazott, így aztán bázisokat alakított ki magának, pontokat, amelyeket otthonnak érezhetett a sok utazás ellenére. „Dél-Koreába gyakran mentem, és a zenekar, amellyel többször játszottam, meghívott koncertmesteri próbajátékra. Elmentem, megnyertem, és kíváncsi lettem erre a kihívásra is. Így Dél-Korea lett a »törzshelyem«, ahonnan visszajártam Amerikába”.

Az évek során nagyon sok helyen, legalább negyven országban játszott már, húsz éven át élt külföldön, ennek ellenére a magyar mentalitást soha nem veszítette el. „Míg Amerikában rövid idő elteltével igen könnyű beilleszkedni, hiszen az egy rendkívül nemzetközi ország – teszi hozzá. – Dél-Korea egy kicsit más, mert egy európai ember százszázalékosan soha nem tud integrálódni. A kezdeti

nyelvi nehézségek persze idővel megoldódnak, én is folyékonyan beszélek koreaiul, de mégiscsak európai maradok”.

Hol lehetett a legjobban boldogulni? – természet fel az adekvát kérdést. „A legkönnyebb életem talán Amerikában volt – feleli. – Ugyanakkor szívesen éltem Dél-Koreában is, sőt egyelőre nem számoltam fel mindent, az otthonom még mindig ott van, nem költöztem haza teljesen, határozott idejű szerződés köt ide. De az biztos, hogy nagyon szívesen jöttem Budapestre, és ebben nem is annyira a honvágy döntött, bár időnként az is megjelent, természetesen. Ám sokkal fontosabb, hogy nagy örömmel dolgozom itthon, nagyon jól érzem magam az Opera kiváló zenekarában. Talán érdekesen hangzik, mégis úgy érzem, most az a kaland, hogy hazajöttem.”

Aki fiatalon külföldre megy, sokáig nem látják, nem számolnak vele mindennap a hazai szakmai életben, akár könnyen el is felejthetik. Őt mégis megtalálták, hazahívták, mert szoros kapcsolatai vannak az Operával. „Édesanyám hosszú éveig volt a zenekar hegedűművésze, a húgom pedig ma is az. Tőlük hallottam, hogy koncertmestert keres a Ház, és felvettem a kapcsolatot a vezetőséggel. Az opera műfaja sem áll távol tőlem, hiszen gyerekkoromban sok időt töltöttem a színházban és hallgattam a darabokat. Később pedig játszottam a Dallasi Operában, illetve az Utah Festival Opera zenekarának koncertmestere voltam, tehát azt hiszem, kellő operai gyakorlatot is szereztem”.

A jövőről szólva most megpróbál kicsit kevesebb kilométert maga mögött hagyni, mert az elmúlt éve nagyon fárasztó volt. „Gyűjtöm a repülési mérföldeket, és a tavalyi mércém 175 000 volt – meséli. – Ez rettenetesen sok, ha belegondolunk, hogy Dél-Korea 5500 mérföld. Ráadásul nem csupán az utazásról van szó, hiszen minden alkalom két-három koncertet, próbákat és gyakorlást jelent. Ilyen intenzív időszakot nem szeretnék túl sokszor átélni, és egyre jobban érzem, hogy valóban kezdek hazatérni Magyarországra, de egyelőre a külföldi életet sem szeretném feladni. Talán most ismét bázist váltok, ezúttal vissza Budapestre...” ◊

ORIGO

KÖTVE-FÜZVE FIGARO KUNSZT EGYFELVONÁS QUART KONCERT PROGRAMAJÁNLÓ FESZTIVÁL TÁNC

ORIGO KULTÚRA
WWW.ORIGO.HU/KULTURA

Bizalmi légkörben

Mozart, Donizetti, Verdi, Puccini, Wagner, Richard Strauss, francia és operettszerepek – Kovácsházi István univerzális tenor. A Magyar Állami Operaház Kamaraénekes címmel kitüntetett művésszel két évad között a közelmúlt sikereiről kezdtünk beszélgetni.

Pallós Tamás

○ A BÜVÖS VADÁSZ | Fotó: NagyAttila



○ ARIADNÉ NAXOSZBAN, SZABÓKI TÚNDÉVEL | Fotó: Herman Péter



○ A BÜVÖS VADÁSZ, LADÁNYI ANDRÉÁVAL | Fotó: NagyAttila

– A mögöttünk hagyott szezon két fontos premiert hozott számomra – emelte ki az énekes az interjú elején. – Budapesten *A bűvös vadászt*; júniusban pedig Bielefeldben a *Tannhäuser* címszerepét. A bűvös vadász Maxát korábban már énekeltem Németországban, de egy bemutató mindig új lehetőség, és más jellegű felkészülést igényel. A próbaidőszak életem egyik legszebb két hónapja volt. Végre együtt dolgozhattam Zsótér Sándorral, megtapasztalhattam felkészültségét, szakmai hozzáértését, meggyőző színészvezetését. Jó, ha mi, operaénekesek is találkozunk ezzel a fajta rendezői hozzáállással. Németországban ugyan kezdettől sok részem volt ebben, itthon viszont korábban alig. Ritka az ilyen mélységű közös munka. Egyébként is rajongok a színházért. Amikor csak tehetem, szájtátva nézem a prózai előadásokat, a kollégák teljesítményét... Talán nem sértődnek meg, ha kollégaként említem őket. Mindig vágytam rá, hogy olyan rendezőkkel dolgozhassam, akik az operaszínpadra is képesek átvinni az egyéni látásmódjukat.

– Sok művész éppen azt nehezményezi, hogy a rendezők nincsenek tekintettel rájuk, extrém ötleteikkel, beállításikkal még az éneklést is megnehezítik...

– A 21. század elején nem szabad fennakadnunk ilyesmin. Renitensnek tűnhet, amit mondok, és ebben bizonyára része van a Németországban eltöltött hat évnek is, de szerintem annyira audiovizuális lett a műfajunk, annyira pörög a világ, hogy nekünk is alkalmazkodnunk kell. A közönség elvárja, hogy megfeleljünk korunk kihívásainak. Leegyszerűsítve két fő irány létezik kint is, de a muzeális értékékként megőrzött tradicionális látványszínházi produkciókból mára nagyon kevés maradt. Jellemzően a rendezői színház határozza meg a német operaéletet. Egy modern koncepciótól persze nem lesz feltétlenül jó a színpadra állítás. Minden a mögöttes tartalomtól, a rendező hozzáállásától, hitelességétől és színészvezetési képességétől függ. Nincs értelme a régi és a modern szembeállításának, csak jó vagy rossz előadásról beszélhetünk.

Kamaraénekes

– A Tannhäuser milyen szempontból volt meghatározó?

– Mérföldkő az életemben, egy lépcsőfok a Wagner-szerepek sorában. Talán belépő a későbbiekhez. Fantasztikus élményt jelentett. A rendező, Jochen Biganzoli elképesztően felkészült a wagneri életműből. Az operával a napjainkat érintő problémákról szólt, és egy pillanatra sem engedte, hogy a néző figyelme elterelődjön. Ugyan többen óvtak ettől a szereptől, de már a felkészülés alatt éreztem, hogy a Tannhäuser nagyon passzol a hangomhoz és az egyéniségemhez. Amikor véget ért az előadás, nemhogy fáradtnak nem éreztem magam, legszívesebben kezdem volna előlről.

– Bővülő repertoárja kapcsán Kónya Sándor sokoldalúsága jutott eszembe.

– Itthon most először hallom ezt, de Németországban már többen említették, hogy a Kónya-féle vonalon haladok. Örömmel tölt el, amikor érzem, hogy jólesik egy szerep. A tanulás, a korrepetitorokkal való munka persze időigényes, macerás

folyamat. Wagnernél rengeteg a szöveg, amelynek tradicionális kiértékelését is tökéletesíteni kell. Óriási koncentrációt igényel a felkészülés. A németek egyébként ezen a téren is nagyon ügyelnek a pontosságra, a részletek kidolgozására. Hálás vagyok Petrovics Emilnek, aki annak idején operaigazgatóként elindított a wagneri úton. Azt mondta: ugyanúgy kell énekelni, mint Mozartot, csak kicsit hangosabban. Végül *A nürnbergi mesterdalnokok* Stolzingi Walterének köszönhetően kerültem ki Mannheimbe... Németország nélkül nem biztos, hogy itthon így alakult volna a pályafutásom.

– Mit szólt a kamaraénekesi címhez?

– Meglepődtem. Hívtak a színházból, hogy Max áriájával fel kellene lépnem az évadzáró *Csillagóra* gálaesten. Két Tannhäuser között éppen itthon voltam, boldogan vállaltam. Az aznap délelőtti próbán kezdték el sugdosni a kollégák, hogy talán én kapom a díjat... Nagy megtiszteltetés.

– A következő évad milyen feladatokkal, újabb próbatételeket tartogat?

– Októberben Bielefeldben lesz még egy Tannhäuser-sorozat; itthon pedig rögtön beleesem egy másik Wagner-darabba, *A Rajna kincse* Logéját énekelem. Nagy örömmre az Opera úgy gondolta, hogy az olasz repertoárban is foglalkoztat, így a régi szerepek közül visszatér Pinkerton és Cavaradossi. *A denevér* örök szerelem, mert operettet játszani álmom és kiváltság. Megtanít az arányok betartására. Tavasszal egy új szerep, *A walkür* Siegmundja vár rám, utána ismét a *Parsifal*, A bűvös vadász Maxa és *Az árnyék nélküli asszony* Császára.

– Friss operaházi Kamaraénekesként hogy látja a pályafutását? Elégedett?

– A világsztárság nem vonz. Számomra sokkal lényegesebb az alkotóztáb, a csapat. Fontos a művészi találkozás, a bizalmi légkör: szeressék, becsüeljék egymást azok, akiknek egyetlen célja, hogy fantasztikus előadás szülessen. Csak együtt vagyunk képesek a csodákra. Igazán ez ad erőt és energiát a következő évekre, a következő feladatokhoz. ○



○ A DENEVÉR, RÁCZ RITÁVAL ÉS KOLONITS KLÁRÁVAL | Fotó: Nagy Attila

JELEN A KULTÚRÁÉRT!

Minden eszközünkkel Önökért vagyunk!



NÉPSZABADSÁG

○ A NÜRNBERGI
MESTERDALNOKOK
Fotó: Eder Vera

A parókakészítők legfontosabb tulajdonsága a türelem, a kézügyesség pedig elengedhetetlen képességük. Munkájuk nem is annyira a fodrászokéhoz, hanem inkább a kézimunkázókéhoz áll közel. Egy körszakáll három napig készül, egyetlen parókához pedig akár száz munkaóra is szükséges. Molnár Kinga

Türelem és kézügyesség

Fotó: Pályi Zsófia



„Ma már nincsenek parókakészítő tanfolyamok, ezért egymástól tanuljuk a szakmát, amihez az alapot a fodrász végzettség adja. Én hét évvel ezelőtt kezdtem ezzel foglalkozni, és úgy adódott, hogy miután a korábbi műhelyvezetőnk nyugdíjba ment 2013-ban, engem neveztek ki a helyére” – mondta el Villányiné Szántó Anna Mária, aki három kollégájával együtt dolgozik az Operaház felső

szintjének egyik műhelyében. A kezük sosem áll meg, az évad végén már a nyári szabadtéri előadásra vagy a következő szezonra készülnek elő.

„Az új darabok tervfoglalása után derül ki, hogy pontosan mi mindenre lesz szükség. A hattyúk tavához például tizennyolc új paróka és rengeteg szakáll, bajusz, fonatok, póthajak kellettek. Tehát

nálunk készül el minden, ami a fejre kell, legyen az egy szemöldök vagy pajesz. A már kész parókat aztán nyersen átadjuk a fodrászoknak, ők vágják és készítenek belőle frizurát” – mesélte el a folyamatot Villányiné Szántó Anna Mária. Amikor arról kérdeztem a műhely dolgozóit, hogy mi a legfontosabb tulajdonsága egy ilyen hivatást gyakorlónak, mind egyöntetűen válaszoltak: a türelem, és



A parókakészítők hajat is festenek, a legjobb ebből a szempontból a szőke, mert abból mindenféle színűt el tudnak készíteni. De ez sem egy könnyű folyamat, mert tincsenként haladnak vele. „Akkor szép egy paróka, ha nem egy, hanem három különböző színből készül, így lesz természetes színű a végeredmény” – avatott be a műhely vezetője, aki megmutatta a legfontosabb eszközeit is. Ezek közül az egyik a fafej, ebből hatvan darabbal rendelkeznek különböző méretekből. Erre azért van szükség, mert tudják, hogy melyik forma melyik művész fejméretével arányos, sőt még a hajkinövésüket is berajzolják rajta, így a paróka formája pontosan illeszkedik majd a szereplő arcához. Szakállfejből három van, amin szintén jelölik a különböző szélességű formákat.

emellett nagyon fontos, hogy legyen kézügyességük, az éles szem vagy a tökéletes szemüveg pedig szintén alapfeltétel. De még a munkatársak személyisége is szóba került, szerintük fontos, hogy csendes típusok legyenek, mert egy extrovertált ember nehezen viselné a többórás monoton munkát.

Gondolták volna, hogy az Opera színpadán egy nagy körszakállat viselő szereplőnek csak a ragasztott arcszórózetén huszonöt óráig dolgozott az egyik beszélgetőtársam? A parókakészítés ideje pedig a fejmérettől és a hajhosszúságtól függ, így egy hetven centiméteres darab nyolcvan-száz munkaórába is kerülhet, vagyis akár tíz-tizenkét munkanapot is igénybe vehet.

Szerencsére ezek a mestermunkák hosszú élettartamúak, ötven év múltán nem is a haj állapota miatt válnak használhatatlanná, hanem a tüll megy tönkre, amire a hajat rögzítik. Mind ez azért is lehetséges, mert az Opera dolgozói csak igazi hajat használnak, a Spanyolországból származó alapanyagot festve, kezelve – levágva, mosva, fertőtlenítvé – kapják. A 2013/14-es évadban tizenegy kilogrammot használtak el, de csak az idén tavasszal bemutatott A hattyúk tavához három kilóra volt szükség.

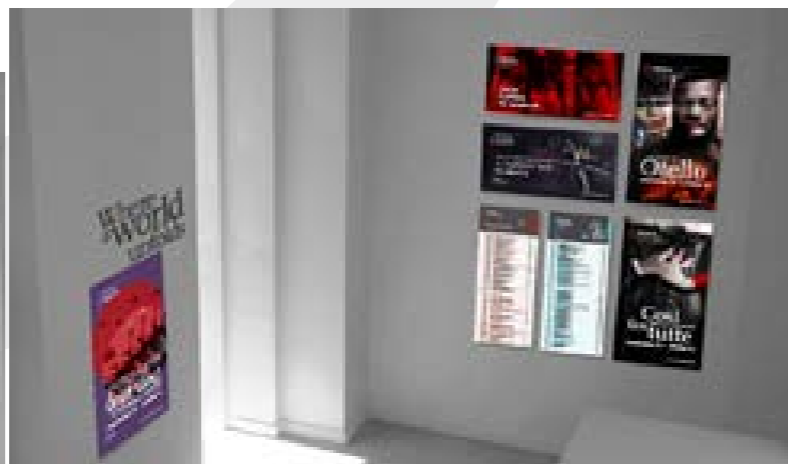
A paróka alapja a montúra, amibe a hajat három-négy szálanként egy csipketűhöz hasonló eszközzel belefűzik, szakszóval knipfelik – ezt a folyamatot a subázáshoz hasonlították a műhely munkatársai. A knipf a legfontosabb eszközük, a gerebent pedig – hangzásának megfelelően – a haj kifésüléséhez használják. Riportalanyaim megmutatták a tresspadot is, ahol – a kézimunkás példánknál maradván – „szőnek”, három cérna közé fűzik be a hajszálakat, itt készítik el a hajdúsításhoz is alkalmas póthajakat.

A fő-parókakészítők vezetője így zárta a beszélgetésünket: „Nehéz megtanulni a bonyolult folyamatokat, türelemre is szükség van, de elsősorban szeretni kell a parókakészítést. Sokan azt hiszik, hogy ez unalmas munka, pedig mi változatosnak és nagyon összetettnek gondoljuk.”

2014 szeptemberében vadonatúj Értékesítési Centrumot kapott az Opera, miután a szervezési osztály átköltözött a Művészbemjáróval szemközt lévő Hajós utca 13-15. szám alatti központba. A dalszínházi felújítási munkálatok első, a látogatók által is megtapasztalható eredménye után már itt is az újabb kettő, hiszen a mobil parappal a közönségtől egy évtizedre „ideiglenesen” elzárt területek helyén idén megnyílik az új OperaShop és az OperaCafé. Így a publikum visszakapja kedvelt találkozóhelyeit, ráadásul két további egységgel gazdagodnak az Opera által nyújtott szolgáltatások.

Új OperaShop és OperaCafé!

A korábbi, Hajós utcai jegycsarnokban kialakított kávéházban a legfinomabb sütemények és italok várják az Operánál találkozni vágyókat és az előadások látogatóit, nyáron pedig a Szfinterasz is fagyaltozóhellyé válhat. Lesz itt lemezsarok, és ősztől mindenki megtekintheti azt a régebben „titkos” Arcképcsarnokot, amelynek falain az elmúlt száz év örökös tagjainak portréfestményei láthatók.



○ RÉSZLET A CARMEN CÍMŰ FILMBŐL | Fotó: Csibi Szilvia



○ RÉSZLET A CARMEN CÍMŰ FILMBŐL | Fotó: Nagyillés Szilárd

Az újonnan kialakítandó kávéház és az Operaház, valamint az Erkel Színház büféinek és VIP helyiségeinek üzemeltetésére, gasztronómiai kínálatának kialakítására 2015. május 5-én írt ki pályázatot az intézmény. A beérkezett öt érvényes ajánlat közül a Belvárosi Gasztronómia Kft. nyerte meg a tendert, így az Opera a Zsidai Gasztronómiai Csoporttal, az idén harminchárom éves családi céggel kötött szerződést.

Zsidai Ilona és Zsidai Péter amerikai szállodai tanulmányai után hazatérve 1982-ben nyitották meg a Pierrot-t, amely Budapest háború utáni első privát kávéháza lett. A csoporthoz fiuk, Zsidai Zoltán Roy 2006-ban csatlakozott, belépésével 2008-tól intenzív növekedésbe kezdtek. Évente közel egymillió vendéget szolgálnak ki éttermeikben (Pierrot, 21 – A Magyar Vendéglő, Pest-Buda Vendéglő, Pest-Buda Terasz, Baltazár, Kempinkivel közösen működtetett ÉS Bisztró, ÉS Deli, Spíler, Spíler Shanghai, Spíler Biergarten), amelyeket folyamatosan díjaz és ajánl a Michelin Guide és a Gault Millau Guide.

A Zsidai családban a vendéglátás nem csupán megélhetés, hanem a szó legnemesebb értelmében vett hivatás. Évtizedek óta küldetésüknek tekintik, hogy a magyar gasztronómia végre ismét egykori, háború előtti fényében tündököljön és visszaemelkedjen a nemzetközi élvonalba.

Ha a világ bármely jelentős operaházában megforduló látogatók egy kis szuvenírt szeretnének magukkal vinni emlékül, tágas, korszerű, jól felszerelt ajándékbolt várja őket exkluzív termékekkel, az adott intézményre jellemző tárgyakkal. A világ-színvonalú merchandising shop régi adóssága a budapesti Operának: új szuvenírboltja folyamatosan bővülő árukészlettel, márkázott termékpalettával 2015. szeptember 24-én nyílik. Az OperaShop megközelíthető a Dalszínház utcai bejáraton keresztül vagy a főbejáraton át, az Aulában található központi ruhatár felől. ○



○ RÉSZLET A CARMEN CÍMŰ FILMBŐL | Fotó: Nagyillés Szilárd



Pokolian jó

Fotó: Rákossy Péter

DARIO SCHMUNCK, BRETZ GÁBOR

Tizenhét nap tizenhét előadását 20 000 fizető néző látta – a számok tükrében így fest a Faust225 Fesztivál, az Opera idei Májusünnepe, amelyet Gounod Faustjának premierje nyitott meg. Az összesen hét alkalommal játszott produkció sikere nem az ördög, sokkal inkább a magyar és nemzetközi alkotógárda műve volt.

„Az előadás leginkább Rost Andrea kiváló Margitjáról marad emlékezetes – bár olykor erőteljesebbnek hatott, mint amennyit Margittól általában elvárunk: kicsit mintha meg akarta volna mutatni, mennyire neki való szerep ez. Nem kellett bizonygatnia, eddigi Gounod-tól Gounod-ig ívelő pályája fontos állomásához érkezett. Rost Andrea lény, a médiából is ismert egyénisége remekül érvényesül Margit szerepében, s vokális

szempontból is telitalálat – szerep és művész szerencsés egymásra találása. Pazar Ékszerária, diadalmasan szárnyaló hang a zárójelenetben, kellő líraiság a Thuléi király balladájában. (...)

Vörös Szilvia elbűvölő Siebel volt, hangja olykor még nyers, kicsit éles, viszont árnyalatokra érzékeny; művészetében már most egy sikeres pálya ígérete körvonalazódik. Wiedemann Bernadett

a tőle megszokott magas színvonalat képviseli, most ez Márta asszony kis szerepében a hangiperfekció mellett elsősorban a humorban öltött testet: cicanadrágban, rózsaszín, fodros miniszoknyában csábította az ördögöt – majdnem oltár elé, a közönséget pedig nevetésre. Az énekkar kiválóan szerepelt, a templomi jelenet végítélet-himnusza félelmet keltő, a Katonainduló lendületes volt, a zárókórus pedig egészen döbbenetes.”

(Fülöp Károly, Opera-Világ)



„A rendezés motívumai sok esetben könnyen értelmezhetőek, ugyanakkor határozottak, az előadás látványvilága magával ragad, amelynek fontos elemei a fények és a színek (az izlésesen visszafogott, sőt helyenként humoros és jelentéssel megtöltött vetítéssel együtt Bogumił Palewicz munkáját dicsérik).”

(Tóth Endre, Fidelio.hu)

„Mindenkinek más előtt dicsérendő Bretz Gábor, aki megvesztegetően elegáns és fölényes Mefisztó. (...) Bretz mellett az est másik győztese a Margit szólamában most debütáló Rost Andrea volt. Takarító-le-szedő Margitját példás alázattal játszotta, s szopránja máig oly érintetlenül őrzi meg lányosságát, a női sérülékenységről való mindentudását, hogy azzal Rost pillanatszerű megingás nélkül uralhatta szólamát.”

(László Ferenc, Magyar Narancs)



ROST ANDREA



DARIO SCHMUNCK

„Gounod *Faustja* a méltán népszerű, ámde csalóka művek közé tartozik: a számos pompás ária, népszerű melódia mellett seregnyi operai közhelyet és stíluskeveredést is találhatunk benne. Michał Znaniecki komoly érzéssel kerülte el ezeket a buktatókat, az operai történéseket egyszerűen a mába helyezte át. Az örült multság például a Bacchus Discóban játszódik, és senki sem keringőzik, mint az eredeti műben. A zenekart az egyik legjobb európai karmester, az olasz Maurizio Benini dirigálta érzékenyen és bravúrosan.”

(Jacek Marczyński, Rzeczpospolita)

„Az est legnagyobb és kellemes meglepetése Bretz Gábor volt, aki basszusával az egész teret elfoglalta, plusz a karaktere is kiválóan illett Mefisztó szerepéhez. Nem kevésbé éri dicséret a fiatal Haja Zsoltot, aki gyönyörű áriákat énekelt, illetve Vörös Szilvia sokszínű mezzoszopránja is kiválóan szólt. Margitot a híres magyar szoprán, Rost Andrea játszotta, akinek pianissimója egyszerűen gyönyörű.”

(Pavel Horník, OperaPlus)

„Az ördögnek talán nem a legjobb dallamok jutnak Gounod *Faustjában*, de Bretz Gábor elvitte a show-t a Magyar Állami Operaház új produkciójában. A lengyel rendező, Michał Znaniecki sok szórakoztató elemet használ kombinálva a szürreális az eurovíziós giccsel, tele rikító színekkel. Az estén, amely nem bővelkedett a gall finomságokban, Bretz Mefisztója diadalt aratott, akár miközben Faustot kokainoztatta a Bacchus Diszkóban, akár amikor golfruhában kriketteztek a nyugágyak között, ami engem (mint angolt) teljesen meglepett.”

(Mark Pullinger, Bachtrack)

„Bartal László határozottan vezet a

fenséges zenekart – a Magyar Állami Operaház zenekara, úgy tűnik, immunis a fesztivál tizenöt estéjét követő kikerülhetetlen fáradtságra, a „házi” kórus is kifejezetten figyelmes. (...) Wiedemann Bernadett hangj adottságainak köszönhetően fenséges Mártát láthatunk. Vörös Szilvia gazdag hangon, kedvesen alakítja Siebelt (a *Faites-lui mes aveux* meggyőző), az egészséges hangú Haja Zsolttól pedig nagyon tiszta Valentint láthatunk. Rost Andrea Margitja rugalmas, aki az elején a még nem is sejtett lírai teljességet fokozatosan fedi fel. Nagyon árnyaltan, kidolgozott hatással, formálható hajlításokkal és bátran formálja meg Dario Schmunck Faustot a kis rekedtsége ellenére, ami minden bizonnyal az előző hét időjárásának tulajdonítható. Végül, Bretz Gábor bámulatosan színes hangjával tanítandó Mefisztót alakít: szédületesen magával ragadó, veszélyes, a *Veau d'or* villámló, a szerenádtól pedig libabőrözünk, és így tovább – remek, valóban remek!”

(Bertrand Bolognesi, Anacalse)

„Dario Schmunck kitűnően megbirkózott Faust szerepével – szép, zamatos, erős lírai tenor hang, sikeresen megformált technikával és hangvezetéssel. A magas hangokat könnyen és tisztán érte el, a pianissimók kitűnően líraiak, a drámai pillanatok érzelmileg dúsak voltak.”

(Jan Falk, OperaNews)



DARIO SCHMUNCK, ROST ANDREA



ROST ANDREA

„Az árokban Maurizio Benini állt, akit a Scalából, Bolognából, a Covent Gardenből és Brüsszélből ismerhetünk; olyasvalaki, akit főként ezzel a francia operával azonosítunk, amit ő valahogyan a specialitásává tett. Ez minden részletben megmutatkozott. Míg a budapesti istálló bármelyik tehetséges karmestere tisztességes előadást hozott volna ki ebből a hatalmas együttesből, addig Benini ügyesen kicsikarta a zenekari részleteket és színezetet, a finom tempóváltásokat és a gondosan irányított rubatókat, s így ezt a *Faustot* szokatlanul tanulságossá tette. Benini leleményes megközelítése ajtót nyitott a meggyerőbb alakításoknak: pimaszságnak, humornak, köntörfalazásnak, rosszindulatnak.”

(Roderic Dunnett, Opera Now)



Egy hónapnyi tánc

Fotó: Rákossy Péter

Az évadvégi *Tánchónap* a Magyar Nemzeti Balett történetének legnagyobb fotókiállítását és Boris Eifman elsöprő sikerű koreográfiáját, a *Karamazov testvérek* sajátos mozgásvilágú produkcióit is magába foglalta. Emellett egy legendás Seregi-alkotást, a *Sylviát* is újból műsorra tűzték, mely balettkomédia első előadása előtt derült fény a harmadik Seregi-díjazott kilétére. Izgalmas volt tehát a június végén zárult nagyszabású eseménysorozat.

„A lélegzetelállító díszlet, a jól kidolgozott jelmezek, Seregi László lenyűgöző koreográfiája nem veszik el. A táncosok isteni szépek, van bennük valami nem evilági. Carlos Taravillónak Amor szerepében gyönyörű arca van, ráadásul az egyik jelenetben egy női táncos kecsességével és vonzerejével táncol spicc-cipőben. A szereplőgárda elképesztően szép férfi és női táncosokból áll, mintha nem is emberek lennének, így a balett egyfajta mitológiai világba emelkedik. Mintha egy mesekönyvbe lépnénk, és az illusztrációk leugranának a lapokról, hogy emberi formát öltsenek, majd két óra elteltével visszatérjenek.



A Sylvia ereje a tiszta szépségben és a táncosok állandó dinamizmusában rejlik. A változatos díszletek, jelmezek és a tánctudás az igazán fontos. Ha komplex szerelmi történetet szeretnénk látni nagy érzelmekkel, azt nem itt találjuk, de ennek a balettnak nem is ez a célja. (...)

A tánc egyik fő erőssége annak univerzalitása; nem kell azon aggódnni, hogy magyarul, olaszul, japánul vagy angolul énekelnek-e. Nem úgy, mint az operáknál, ahol különböző szintű előzetes tudásra van szükség ahhoz, hogy élvezhessük az előadást; a tánc egyetemesen élvezhető. Főként a Sylvia.



Aki még nem járt a balett világában, annak is végtelenül gyönyörűsége lehet ez a mű. (Ezután persze el lehet mélyülni a cselekményközpontú darabokban.) Nem kell mögöttes jelentést, komplex érzelmeket keresni. Csak élvezzük a szépséget, és adjuk át magunkat annak az élménynek, hogy Delibes zenéje körülölel bennünket. Ő a mester, mi pedig a bábjai.”
(Kíára Árgenta, *The Budapest Times*)



GÁCS TAMÁS, SOLYMOSI TAMÁS, EMMER LÁSZLÓ





„Tánchnap a mottója az aktuális előadás-sorozatnak a nemrég felújított és csupán másfél éve újraindított Erkel Színházban. Tánc van a programon: a Sylvia Seregi László és a Karamazov testvérek Boris Eifman koreográfiájával. Május 23. és június 28. között ezzel párhuzamosan a színház előtereiben, illetve a város különböző utcáin és terein a Magyar Nemzeti Balett aktuális repertoárprodukcóiáról készült fotókiállítás látható (balettigazgató: Solymosi Tamás). A hatalmas fotográfiákat Gács Tamás és Emmer László készítette az előző két évben. A mindenkor balettelőadások különböző hangulatait tudatosan gyűjtötték össze, és így keletkeztek a lélegzetelállító és valóban látványos képek.”
(Ira Werbowksy, *Der neue Merker*)



Két fél egyfelé

Fotó: Serge Ligtenberg

A díj nem, csak az elismerés vándorol klasszikus balett, kortárs- és színpaditánc-koreográfusok között, immár harmadik alkalommal. Ebben az évben Jiří Kylián, a világ egyik sztárkoreográfusának nimbuszát emelte a hazai balett-történet legmeghatározóbb alakjáról elnevezett, Krasznai János által formába öntött relikvia.

Kylián koreográfiáit csak májusban hét országban tűzték műsorra Belgiumtól Svájcra és az Amerikai Egyesült Államokon át egészen Új-Zélandig. Kylián épp ezért nem utazhatott Budapestre, hogy személyesen vegye át a Seregi-díjat; Hágából küldött üzenetet a magyaroknak: „Ezúton szeretném megköszönni, hogy engem választottak a 2015. évi Seregi-díj kitüntetettjének! Mint tudják, régi támogatója vagyok a hajdani keleti blokk és a Nyugat közötti kulturális együttműködésnek, mert ez a téma mindig is közel állt a szívemhez. Érzésem szerint Európának ez két, a II. világháború következményeként oly szerencsétlenül különválasztott

fele kulturális téren rengeteg lehetőség közül választhat önmaga gazdagítására. Életem jelentős részét a hidegháború idején éltem le, amikor a keleti politikusok nem álltak szóba nyugati kollégáikkal – s ha mégis, akkor kommunikációjukban a támadó narratíva volt a meghatározó. Időközben ez a helyzet javulni látszik, de a valóságban a lényeg egyáltalán nem változott. (...)

Kedves barátaim, engedjék meg, hogy a legszívésebb köszönetemet fejezzem ki ezért a kitüntetető díjért! A díj a háború utáni idők meghatározó és igen karizmatikus alakjának, Seregi Lászlónak a nevét viseli,

akivel ugyan nem volt szerencsém személyesen találkozni, ez a név azonban végigkísérte az életemet. Kapcsolatom Magyarországgal és az általam oly nagyra tartott magyar művészekkel messzire nyúlik vissza. Nem kezdem el felsorolni őket, nehogy véletlenül kihagyjak valakit – de biztosítom Önöket, hogy hosszú a sor! A következő színházi szezonban pedig két további koreográfiával is eljutok Önök, a magyar közönség elé.” A koreográfus *Sarabande* és *Falling Angels* című alkotásait 2016. január 29-én mutatja be a Magyar Nemzeti Balett az Erkel Színházban a *Fehér, fekete – Ellentétek vonzásában* című est keretében. ○

Hajtűkanyar után, szabadon

Fotó: Nagy Attila

Hogy milyen hosszú út vezet egy bárban énekelt Elvis-daltól a milánói Scalában előadott, ovációval fogadott áriáig, azt csak Juan Diego Flórez tudná megmondani. A kezdetben popénekesi pályára készülő limai fiú mára az operajátszás legrangosabb színpadain fellépő tenorra nőtte ki magát, s mint ilyen, június elején másodszor tette tiszteletét a budapesti Operaházban.

„Flóreznek sikerült minden idők legnépszerűbb tenorária-összeállításával fellépni Budapesten. A »rendes program« utolsó műsorszámát (a *Szép Heléna*-részletet) hosszú-hosszú tapsorkán követte, majd egy kottaállvány kíséretében visszajött tenoristánk, és végre ráadásaként meghallgathattuk a Faust225 Fesztivál zárókoncertjének értelmes adó cavatinát is. (...) Mindent egybevetve, hallottunk egy közönségkedvencekre felépített slágerműsort, szép, kellemes és viszonylag üzembiztos előadásban.”

(zéta, Café Momus)

„Flórez budapesti fellépését minden bizonnyal roppant nehezítette, hogy az operaénekes imádott édesapja mindössze két héttel azelőtt hunyt el. Hogy ifjabbik Flórez ennek ellenére színpadra állt, jól mutatja határtalan művészi alázatát, aminek bizonyítására extrém teljesítményekre is képes. A New York-i Metropolitan Opera világszerte sugárzott élő közvetítésére például pillanatokkal a kezdés előtt, fia, Leandro születése után harminc perccel esett be, hogy harminchat órás ébrenlét után is elkápráztassa csodálóit. (...)

Az egyébként remek, bár néha sajátos megoldásokkal dolgozó Christopher Franklin karmesterrel olyanok, akár két jól összeszokott színész: egymás arcizmának rezdüléséből is értik egymást, s rátromfolnak a másik poénjaira. Előnyt kovácsolnak a bakikból: az öltözőben



„A hangj teljesítmény zseniális volt, néha meglepően kifogástalan. Igen ritka a szépség, a valóság, az igazi tehetség és a professionalizmus ilyen fokú kombinációja. Különösen akkor, ha az idő múlásával mindez nem fakul meg, nem tűnik el (ahogy az gyakran előfordul), hanem egyre mélyebb és nemesebb lesz. (...)

Faust *Salut!* cavatináját Flórez először énekelte nagyszínpadon – ezt a karizmatikus tenoráriát remek eleganciával és érzelmekkelelve adta elő. Összességében a kiválasztott repertoár teljes mértékben kihangsúlyozta énekesi és színészi képességét, bemutatva azt a sokféle kifejezőeszközt, amelynek az énekes tökéletesen birtokában van. Líraiság és erő, kiváló muzikalitás, bátorság, férfiaság, ugyanakkor mély érzelmek jellemzik Flórez művészetét.

maradt kottától a későn érkező énekesig több geget is láthattunk. Minden húzás bejön: az utolsó sorok egyikéből még egy »viva el Peru« bekiabálás is érkezik az egyik műsorszám után.

Offenbach *Szép Helénájának* részlete alatt egy almával mókázik, váratlan szüneteket tart, a nézők pedig lelkendeznek. Mivel a koncert a Magyar Állami Operaház Faust225 Fesztiváljának záróeseménye, kapunk egy kis különlegességet is: Flórez előttünk adja elő életében először a *Salut, demeure chaste et pure* kezdetű áriát Gounoud *Faustjából*. A vége? Álló ováció.”

(Csepelyi Adrienn, Népszabadság)



A tenor színpadon való jelenlétének minden egyes percében a terem telve volt az igazi szakszerűség energiájával, magas szintű professionalizmussal. Természetesen az est végén a hallgatóság hatalmas ovációban tört ki, nem akarta elengedni a művészt, így két ráadásra is sor került.

Az énekes később a magyar közönség rendkívüli vendégszeretetéről és érzékenységéről beszélt. Kifejezte reményét, hogy nem ez volt az utolsó szereplése a budapesti Operaház gyönyörű színpadán.”

(Jan Falk, OperaNews)

Hátborzongató történet fülbemászó dallamokkal



SCHÖCK ATALA, DUCZA NÓRA | Fotó: Pályi Zsófia

Az évad utolsó bemutatóját – immár hagyományosnak mondható módon – a klasszikus zene barokk korszakából választja az Opera. Júniusban ezúttal Antonio Vivaldi került sorra, az itthon még nem játszott *Farnace* című remekével. S hogy a rőt papnak miért ez volt a kedvenc operája? Ennek számos okára a decemberi négy előadás alkalmával még fényt deríthetünk.



SZABÓKI TÜNDE, DUCZA NÓRA | Fotó: Rákossy Péter

„(...) van valaki, aki Vivaldival ki tudja fejezni magát, sőt magát Vivaldit is ki tudja fejezni. Ő a vendégművész, nem saját erő: Xavier Sabata. Őt hallgatva az ember észreveszi Vivaldi és Rossini közeli rokonságát, nemcsak az elképesztő gazdagság és invenció terén, de a komponálás vezérszavakhoz kötöttségében is. Ahogy Rossini indulót ír a Stabat materbe, ha a versben benne van a kard szó, úgy újítja meg Vivaldi a Tél-concerto első tételét, ha jéggé dermed Farnace ereiben a vér.”

(Fáy Miklós, *Nol.hu*)

XAVIER SABATA,
MELÁTH ANDREA |
Fotó: Rákossy Péter

MELÁTH ANDREA, LEVELEKI GÁBOR | Fotó: Rákossy Péter

„A címszerepet, a tépelődő Farnace (II. Farnakész pontoszi uralkodó történelmi alakján kevés hitelességgel alapuló) figuráját a katalán vendég, Xavier Sabata kontratenor azonban mindent elsöprően hozza. Remek technikával és csodás hangon megszólaltatott vallomása, a *Gelido in ogni vena* kezdetű ária – amely koncertek önálló slágerévé is vált – emlékezetes pontja az előadásnak, a színpadi jelenléte mellett. Hasonlóképp, a mindig kiváló Meláth Andrea bársonyos-erős altjával és érzékeny alakításával mutatta meg a feleség, Tamiri skizofrén helyzetét, a férje és az ellenséges anyja közötti lélektpést.”

(Zsírny-Rummer Zoltán, *Magyar Hírlap*)

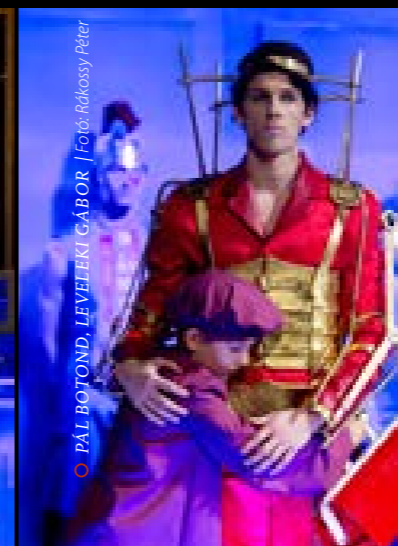


HEGYI BARNABÁS, PÁL BOTOND | Fotó: Rákossy Péter



DUCZA NÓRA, SCHÖCK ATALA | Fotó: Rákossy Péter

„Venekei Marianna értelmező-illusztráló koreográfiái és Zöldy Z Gergely fantáziadúsan groteszk jelmezei azért az esetek többségében nem csupán mutatósak, de érzékletesnek is bizonyultak. (...) S ami a legfontosabb: majd' három órán keresztül szólt hozzánk és értünk Vivaldi zenéje! A produkció zenei vezetőjeül meghívott Németh Pál a hazai régizenes mozgalom úttörő és nagyérdemű alakja, akinek elkötelezettsége és szolidan megalapozott mindentudása túlbecsülhetetlenül sokat jelentett az előadás számára. Az operaház zenekarának tagjaiból épkezláb, sőt élményszerzésre messzemenően alkalmas historikus együttes alakult e bemutatóra, s ez a tény akár önmagában is igazolhatná a produkció létrejöttét. Formaszépség és feszültségteremtés terén még bizonytalannak lennének, és tán lesz is hová fejlődnie a zenekari játéknak, ám az első reakció okvetlenül legyen az elismerés!”



PÁL BOTOND, LEVELEKI GÁBOR | Fotó: Rákossy Péter

Ahogy illesse elismerés az énekeseket is, akik különb-különb fokú régizenes jártassággal, de egyként tehetséggel vették ki a részüket a produkcióból. Az apja, az öngyilkosságba hajszolt Mitridate hősi árnyékából kitörni vágyó címszereplő, Farnace megformálója a katalán kontratenor, Xavier Sabata volt. Erejével és hangjával kezdetben, majd az előadás végén is érezhetően takarékoskodott, ám e takarékoskodás megtért, hiszen a második felvonást záró nagyária, a Négy évszak Telét megidéző *Gelido in ogni vena* egészen pazarul sikerült. Igaz, Sabata hangja nem oly könnyed és virtuóz, mint az e szerepben is remeklő Cenéiéé, azonban ez a fölismerés jellemző módon csupán utólag, s nem a fájdalommal szép ária felhangzása közben jutott az eszünkbe. Feleségét, a férje és anyja között őrlődő Tamirit Meláth Andrea énekelte: reprezentatív színpadi létezéssel, tragikus súlyú s mindvégig stílusos szólamformálással.

Szabóki Tünde mint tragikomikusan acsargó anyja, anyós és nagyanya egészen elementárisnak bizonyult, játékban és énekben egyaránt fölzsabadultnak mutatkozva. Karnyónét idéző Berenicéje *A bűvös vadász* Ágotájával egyenrangú alakítás volt, s csak ámulhatunk, hogy miként férhet meg egyetlen, ráadásul pódiumalkatában eredendően introvertált énekesnőben e két, egymástól oly távol eső figura. Szigetvári Dávid (Aquilio) ezzel szemben mindahány évadbeli szerepében bájos hebrencnek tűnt a színpadon, ám tenorja ezúttal is jótállt érte: utolsó áriája egészen magasra ragadta alakítását és általa minket is. A családi viszályokba

beavatkozó római prokonzul, Pompeo szólamát Hegyi Barnabás énekelte: mindig nyomatékosan felülről, mindig statikusan, s voltaképpen rezonórként megszólaltatott kontratenorja a bemutató estjének egyik legszebb vokális teljesítményét kínálta. S végül Schöck Atala fáradhatatlan szerelmi intrikusának (Selinda) oldalán még egy új tehetséget is fölfedezhettünk Ducza Nóra (Gilade) személyében, habár kis emlékeztetfrissítés az eszünkbe juttathatja, hogy láttuk már őt: pár éve korábbi Anger-rendezésben, a szegedi *Ory grófjában*, s akkor is egy nadrágszerep megformálójaként remekelve.”

(László Ferenc, *Magyar Narancs*)

„A Németh Pál vezette vonószekerek, amelyben a csembalóból, csellóból és teoréból álló continuo szólam precízen és ügyesen játszott: a megfelelő helyen majdnem líraian felélenkítve, az opera drámai fordulópontjain, mint a *Gelido in ogni vena* áriánál pedig lüktetve, erőteljesen. A nézők a kivétel nélkül nagyszerű színvonalon teljesítő Farnace-szereplőgárdát hatalmas tapssal engedték el a jól megérdemelt nyári szünetre.”

(Angelika Otto, *Crescendo*)

SCHÖCK ATALA,
XAVIER SABATA
Fotó: Rákossy Péter

„Miatán hallottam és láttam a Farancét a budapesti Operaházban, azt jószólam, más Vivaldi-operákat is elő fognak adni a világ színpadain. De óva intek mindenkit – rendkívüli tehetséget, zenei értést és érzékenységet, bátorságot igényel, ha érdekes és megfelelő módon kívánja valaki ezeket a barokk darabokat úgy színre vinni, hogy életre keljenek a mai közönség számára. Kétlem, hogy sok operaház képes azt a bravúrt véghezvinni, amellyel a Magyar Állami Operaház felejthetetlen élménnyé tette a Farnacét.”

(Mikko Louhivori, *Phos to Aletinon blog*)

Csillagóra

Pálaest

Fotó: Nagy Attila

Évad végi díjeső

Elismerés és elismerés között is van különbség. Más, ha egy távoli országból érkezik, más, ha az állam, más, ha a szakma adja, és megint más, ha a közvetlen környezet értékel. A dalszínház saját művészei közül többnek a teljesítményét is kiemelte.

○ FOKANOV ANATOLIJ, SÜMEGI ESZTER, RÁCZ ISTVÁN, CSERHALMI FERENC, KOMLÓSI ILDIKÓ, FEKETE ATTILA



○ HALÁSZ PÉTER

Így lett a Magyar Állami Operaház Kamaraéneke Sümegi Eszter, Komlói Ildikó, Kovácsházi István, a Magyar Állami Operaház Kamaraművésze Balog Endre csellista, a Magyar Nemzeti Balett Étoile-ja pedig Felméry Lili balerina. A címmel együtt egy évadon keresztül kiemelt honorárium és egy kézzelfogható díj, egy porcelánhattyú is jár, amelyet a Csillagóragálán Ókovács Szilveszter főigazgató és Solymosi Tamás balettigazgató adott át június végén. Az ünnepélyes eseményt az Erkel közönségén kívül mintegy ezer érdeklődő is nagy figyelemmel követte a Bazilika előtti kivetítőn.



○ ÓKOVÁCS SZILVESZTER ÉS KOMLÓSI ILDIKÓ



○ BALOG ENDRE ÉS ÓKOVÁCS SZILVESZTER

A Csillagóra gáláját megelőzően zártkörű eseményen került sor az Opera hagyományos, a dalszínház egykori művészeinek évadonként odaítélhető díjainak átadására. A Ferencik-émlékplakettet az idei évadban Czeglédi Zsolt trombitaművész, a Komor Vilmosról elnevezett díjat Várnai Beáta klarinétművész kapta. Székely Mihály-émlékplakettet vehetett át Szvétek László basszus, a Márk Tivadar ihlette elismerést idén Rimanóczy Yvonne tervező kapta. A legendás szoprán, Osváth Júlia emlékére alapított plakettel idén Ötvös Csillát jutalmazták művészi pályafutásáért. Az Oláh Gusztáv művészete előtt tisztelgő elismerést Sáfár Orsolya szoprán, valamint a Gela-plakettet Vághelyiné Szóka Ágnes ügyelő már a japán turnén átvette.



○ SÜMEGI ESZTER ÉS ÓKOVÁCS SZILVESZTER



○ BALOG ENDRE - A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ KAMARAMŰVÉSZE



○ KOVÁCSHÁZI ISTVÁN - A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ KAMARAÉNEKESE



○ KOMLÓSI ILDIKÓ - A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ KAMARAÉNEKESE



○ FELMÉRY LILI - A MAGYAR NEMZETI BALETT ÉTOILE-JA



○ SZVÉTEK LÁSZLÓ, VÁRNAI BEÁTA, ÖTVÖS CSILLA, RIMANÓCZY YVONNE



○ BRETZ GÁBOR



○ FELMÉRY LILI

Kelet a köbön

Kilencedik alkalommal kerekedtek fel az Opera művészei, hogy Japánba utazzanak. Ezúttal a Transzszibériai Expressz röpítette a díszletet, jelmezeket rejtő konténereket, és repülőgép a mintegy kétszáz fős stábot, hogy a Figaro házassága és A sevillai borbély előadásaival kápráztassa el a távol-keleti közönséget. A háromhetes vendég szereplésről Ókovács Szilveszter, az Opera főigazgatója tudósított.

„A társulat magas fordulaton pörög, hisz az egész örület június 2-án indult. (...) Tegnap a magyar nagykövetség kellemes fogadást rendezett, elvégre nem minden nap jár erre összesen csaknem kétszáz magyar: talán otthon sem árt tudni a döntéshozóknak, hogy míg egy prózai előadás vagy operett harmadannyi emberrel is működőképes, az operaprodukciók még ilyen létszámmal is szűkösek. Manning doktor, a legendás egészségügyi láda fővédnöke is statisztál, a zenekar-kórus minimál létszámon, de pompás akusztikájú helyeken játszik, és itt ez elég is.”

„A kollégák mindkét figarós napon csillogtak! Nehéz a szolistákat felsorolni, hisz Rost Andrea érett művészetével, bőven mért hanggal és ihletett pillanatokkal, másik Grófnénk, a beugrással ideérkezett Miksch Andrienn hihetetlen profizmussal, hibátlan hang és színpadi koncentrációjával tűnik ki. Palerdi András Figarója sokat látott, szemlélődőbb figura, aki mint ha már Rossini darabjából érkezne; Cser

Krisztián, másik címszereplőnk ruganyos fiatalásával, hatalmas hangjával talál utat a közönséghez. Gyakorlatilag nem lehet választani a két Susanna közül: Keszei Bori és Sáfár Orsolya személyében maga az európai szépségideál lép elénk, friss, cserfes játékszervezők. (...) A zenekar remek árkokban játszik, a szellős akusztika révén végre van tere és marad konkrét kontúrja is a hangoknak, a nem túl nagy összeállítás is kiegyenlítettten szól. Dénes István zenei sziporkagyűteménye ezúttal korlátok közé szorul, de Mozarthoz ez a visszafogottabb csembalójáték illik a seccókban. A tegnapi és mai este, tehát a Figarók karmestere Kocsár Balázs, akinek szintén nem volt túl sok ideje felkészülni az útra, de hisz jól ismeri mindkét művet: gyors próbákkal, igazításokkal és az előadásokon precíz figyelemmel tartja kézben az előadást, s ahogy szokik össze a csapat, egyre több szín, tempójáték bontakozik ki árokból, színpadról egyaránt. Az énekkar a Figaróban sem kimondott főszereplő, de legalább egy kutya nehéz évad végén a

kollégák levegősebb feladathoz jutnak itt, Japánban – azt pedig közel sem levegős hangon abszolválják. Úgyhogy én mondom: bravó!”

„Hát, megvoltak a híres Bunka-Kaikan előadásai: ebben a 2300 férőhelyes teremben három csaknem teltházas előadást csinált a Magyar Állami Operaház! Tokió büszkesége ez a hely: külön színház- és külön koncertterme van, tehát afféle Müpa, csak a méretek sokkal nagyobbak.

Kevesebb szó esett a Sevillairól: első itteni előadásunk a hátról pedig épp Rossini népszerű operája (A sevillai borbély-előadások karmestere Dénes István volt. – A szerk.). Ezúttal Daniela Barcellona neves olasz énekesnő tűnik fel a címszerepben: figurában-életkorban, vokális korhatár szerint is túl van már Rosinán, ugyanakkor – s ebben az ügyesen idomuló magyar társulat is »ludas« – a végére megszerzi a hitelt. Dolgozik érte, nagyszerűen kolarál, ordító siker a vége. Ugyanakkor hadd lelkesedjek Balga Gabrielláért is: a pályája elején tartó énekesnő mintaszerűen hozta más esték Rosináit odakint, ha még készülnének a világban szólólemezek, sürgősen fel kellene venni vele egy virtuóz bel canto áriaműsort. (...)

A zenekar az inspiráló termekben nagyon magas színvonalon áll helyt, erre is utaltam tán. De az utolsó kép hadd legyen a műszaké. Miközben Kobajasi ügynökkel körvonalaztuk a 2017-es őszi Denevér-turné tervét, minden reggel és minden éjjel, na és persze a köztes órákban is talpon Kun Vilmos színpadmester és csapata, Both Andrásék ismeretlen vagy kiismerhetetlen lámpaparkokból (néha teljesen leharcolt technikával találkoznak!) sikerrel állítják ki az esti előadásokat, és minden jelmez, paróka, smink, kellék is a helyén, miközben mosni kell, kikészíteni, feladni, gyorsítottzni, vége nincs a ladázsáknak... (...) Viszlát, fiúk és lányok – és viszlát Japán a tizedik túrán, messzi két és fél év múlva...”

DON QUIJOTE

Cervantes regénye nyomán, Benyhe János fordítását felhasználva írta: Verebes Ernő



Rendező: Vidnyánszky Ágnes

NEMZETI SZÍNHÁZ

Bemutató: 2015. szeptember 18.

Szigetelés

○ Fotó: Nagy Attila

Legyen az családi ház, panel vagy csúsztatott zsalus épület, a falak külső burkolása nagy zajjal, porral, felfordulással jár. A végeredmény azonban minden fáradtságot megér. Kicsit így van ez az Opera művészeivel is, akik idén nyáron immár harmadszor vállalták, hogy hőségben, sátorban, a szomszédos elektronikát is legyőzve Mozart, Puccini, Rossini, Bernstein és Gershwin muzsikájával varázsolják el a Sziget Fesztivál közönségét.

A Fidelio Klasszik és Jazz sátorban csaknem egy héten át szólt a *Crossoper*, ami az új évad előszeleként Shakespeare-rel kapcsolatos műveket vonultatott fel szórakoztató formában, kiváló művészek előadásában. A Köteles Géza vezényelte produkcióban az angol drámaíró darabjaiból adtak elő – különböző operaáriákkal megtűzdelt – részleteket. A rendező Aczél András volt, aki sokat aggodott a közeli helyszínekről szóló, nem éppen kedvező jazz és blues háttérért. S tette ezt feleslegesen, mert az Opera produkciója minden nap teltsátras volt.

Keszei Bori szerint a Sziget multikulti kavalkádja a sokféleséget hangsúlyozta, amelyben „az opera is egy színpont. Úgy érzem, hogy a többi kollégának, a műfajnak, a zenekarnak és a karmesternek is nagyon jót tett ez a kirándulás.” A fesztiválon idén először fellépő Fodor Beatrixnak felszabadító volt ott lenni, mert „a mindennapokból hiányzó közösségi élményt adta meg

○ TATAI NÓRA, ÁGOSTON LÁSZLÓ

○ SZVÉTEK LÁSZLÓ, RÓSER ORSÓLYA HAJNALKA, KESZEI BORI, BONCSÉR GERGELY

○ KÖTELES GÉZA, ÁCS FERENC, CSONGÁR PÉTER, GJORGJEVIC DÓRA, HAFFNER ANDREA

○ KESZEI BORI, MEGYESI SCHWARTZ LÚCIA, RÓSER ORSÓLYA HAJNALKA

○ SZVÉTEK LÁSZLÓ

○ ÁGOSTON LÁSZLÓ, HÁBETLER ANDRÁS, MEGYESI SCHWARTZ LÚCIA, KESZEI BORI, FODOR BEATRIX

A *Crossoper* előadásai előtt nagy izgalommal készülődött Megyesi Schwartz Lúcia, Röser Orsolya Hajnalka, Boncsér Gergely, Szvétek László, és persze az énekesi szerepkörét túllépő, szöveges át- és bevezetők felelőse, Hábetler András is. Véleménye szerint a Szigettel együtt jár a por és a zaj, az esti időpontban már fáradt, babzsákokon ücsörgő közönség, akiket „állapotba kell hozni. Mesélek nekik az operáról, Shakespeare-ről, sőt játszunk is: ki kell találniuk, hogy milyen darabok

nekünk ez a hely. A hallgatóság közül sokan most ismerkedtek meg az opera műfajával és érdeklődve, ujjongva, tapsolva üdvözölték azt. Én soha nem mertem kijönni a Szigetre, de most úgy érzem magam, mint egy ateista, aki megtért” – nyilatkozta az operaénekes, aki gondolatait Gerendai Károlynak, a Sziget ügyvezető igazgatójának, projektvezetőjének személyesen is elmondhatta.

részleteit adtuk elő épp. Nehéz volt megfogni őket, de sikerült, és a végén őrjöngtek! Amikor lement az előadás, mi is úgy éreztük, hogy nincs a Szigeten jobb hely a mi sátrunknál, és ha ők is így mentek el, megszeretve az operát, akkor nem jöttünk hiába.” ○

OPERA SZIGET

SHAKESPEARE

Lándzsarázás az Operaház előtt

Az egyik legnagyobb hatású drámaíró, William Shakespeare halálának 400. évfordulója alkalmából az Opera az angol zseninek szenteli idei évadát, amelyhez kapcsolódóan szeptember 19-én *Shakespeare Show*-val indítják az új szezont az Andrassy úti épület előtt. Az est részleteiről a rendezőt, Kálloy Molnár Pétert kérdeztük, aki különös szálakkal kötődik az opera műfajához.

Várhegyi András

– A legtöbben színészként tartják számon, de emellett rendez, ír, fordít és zenél is. Honnan ered ez a sokoldalúság?

– Számomra mindez családi eredetű. Édesapám állatorvos volt, de emellett feltalálóként is tevékenykedett és egy időben filmrendezőnek is készült, édesanyám pedig tanárnőként dolgozott, úgyhogy a versek és a zene szeretete egészen kiskoromtól meghatározó volt. Hatéves koromban megkérdeztek, milyen hangszeren szeretnék tanulni, én pedig rávágtam, hogy gitáron, hamarosan pedig a klasszikus zongora is bejött a képbe.

– Ma hol kap helyet az életében a klasszikus zene?

– Bizonyos fokig végigkíséri az életemet, már egész korán megérintett ennek a világnak a varázsa. Gyerekkoromban sokat jártam opera-előadásokra, bérletünk volt a miskolci színházba. Sajnos színészként kevesebb lehetőségem van erre, mert esténként játszom, de igyekszem időt szakítani rá. Számomra mindig ünnep, amikor az Operaházban járok.

– A kezdet kezdetén volt szerencséje az operaéneklésbe is belekóstolni.

– Budapesti diákéveim alatt történt 1992-ben Michiganban, hogy Tasnádi Csaba egy nemzetközi csapattal megrendezte *A varázsfuvolát*. Monostatos szerepére inkább színészt kerestem – persze vokálisan is a kellő színvonalat kellett hozni –, így esett rám a választás. Rendkívüli élmény volt, főleg az, hogy valódi operistákkal énekelhettem. Az előadás jó kritikákat kapott, engem pedig le akartak szerződtetni a *Miss Saigon* egyik amerikai turnéjára, a főiskola miatt azonban nem

kellett mondanom. Később Az Operaház fantomjára kerestek címszereplőt Londonban, ahol benne voltam a legjobb kettőben, itt viszont azért estem el a lehetőségtől, mert túl fiatalnak találtak, Webber ugyanis kikötötte, hogy huszonnyolc év alatti nem játszhatja a Fantomot. Egyszer talán még elénekelhettem.

– Több ízben rendezett már zenés színházi produkciót. Operát is vállalna?

– Amennyiben megkeresnek, szívesen vállalkoznék rá. Rendeztem már olyan darabot, amely az opera és a musical határán van: a Toulouse-Lautrec-ről szóló *Éljen az élet!*-et. Az egyik előadásra eljött a zeneszerző, Charles Aznavour is, akiről tudni kell, hogy a festőművészhez hasonlóan ő is nagyon alacsony. Amikor a tapsrendnél bejött meghajolni, szellemesen megjegyezte, hogy tetszett neki a rendezés és a játékom is – akkor én játszottam Lautrec-et –, de legyünk őszinték, azért ő alkatilag alkalmasabb a szerepre.

– Az Opera Shakespeare-nek szenteli a 2015/16-os évadot. Ön hogyan kapcsolódik a programsorozathoz?

– Szeptember 19-én utcafesztivál lesz az Operaház előtt Shakespeare Show néven, amelyet én fogok rendezni. A műsor elsősorban a repertoáron lévő Shakespeare-előadásokra fog épülni, a különböző produkciók közötti átvezetés pedig az én feladatom lesz majd. Izgalmas kihívás, hiszen az utca embere nem fedi teljesen az Operába járó közönséget, tehát valami olyasmit kell megalkotnunk, ami megmutatja az opera nagyszerűségét és közben játékosan szórakoztat is.

– Olyan érzésünk lehet, mintha valamennyire Shakespeare-ügyeletesként tartanák önt számon.

– Ennek örülök, ha így van. Talán az is közrejátszik ebben, hogy több mint húsz éve fut sikerrel a *S.Ö.R.* című előadásunk, amelyben Shakespeare műveit adjuk elő rövidítve, könnyen fogyasztható módon. Magam is több drámáját megrendeztem már, mint például a *Macbeth*-et, a *Rómeó és Júliát* vagy a *Hamletet*. Szeretem és tisztetem Shakespeare-t azért, amit megalkotott. Elképesztő ügyességgel tudta a nézői pszichét mozgatni, a legnagyobb tragédiáiban is egyszer csak jön egy bohócjelenet, vagy fordítva: a bővérű komédia közepette váratlanul megríkat bennünket. Bámulatos, ahogy az öregedéssről, a szerelemről vagy a színházról ír. Ettől örök és számomra a legnagyobb drámaíró.

– Operaként is hatnak önre Shakespeare művei?

– Én minden darabban úgy vagyok, hogy az érdekel, ami korábban még nem volt. Amikor rendezek, akkor is azokat az aspektusokat igyekszem megtalálni, amik miatt a mai néző számára is átélhető lehet a darab gondolatisága, de mégsem lesz „lila”, zavaros és öncélú.

– A Shakespeare Show-ban ezt az újszerűséget hogyan igyekszik elérni?

– Nekem az a legfőbb feladatom, hogy megágyazzak ezeknek az értékes opera- és balettészleteknek, amik majd elhangoznak ezen az estén, és ne csak szórakoztatóan felkonferáljam a soron következő produkciót, hanem megpróbáljak valamiféle keretet adni a műsornak. A keret pedig úgy értendő, mint a briliánsgyűrűnél: csak azért kell, hogy a kő még fényesebben csillogjon. ○

Az új 7-es BMW



A vezetés élménye

www.bmw.hu

BMW 730d Limousine–BMW 750Li xDrive Limousine átlagfogyasztás: 4,5–8,3 l/100 km.
CO₂-kibocsátás: 119–192 g/km.

BMW EFFICIENT DYNAMICS.
ALACSONYABB FOGYASZTÁS. FOKOZOTT VEZETÉSI ÉLMÉNY.



A TÖKÉLETESSÉG PREMIERJE.

AZ ÚJ 7-es BMW. A VEZETŐ LUXUS.

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2015 16

szepember
október

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

OPERA

- szepember 19., 20., 26. **A csengő** | *Gaetano Donizetti*
BOLONDOKHÁZA | *GAETANO DONIZETTI*
A telefon | *Gian Carlo Menotti*
-
- szepember 24., 26.,
október 1., 3., 7., 9., 11. **OTELLO** | *GIUSEPPE VERDI*
-
- szepember 25., 27.,
október 2., 4., 8. **Così fan tutte** | *Wolfgang Amadeus Mozart*
-
- október 5. **Hangverseny az Operában**
-
- október 9., 10., 11., 14., 16.,
17., 18., 21., 24., 28., 30. **A hattyúk tava** | *R. van Dantzig–T. van Schayk–
P. I. Csajkovszkij*
-
- október 10. **Királyi Zeneterem - ahol a kamarazene terem**
-
- október 15., 18., 25. **Mario és a varázsló** | *Vajda János*
A kékszakállú herceg vára | *Bartók Béla*
-
- október 17. **(J)Összművész? - Ismert művészek ismeretlen
arcai**
-
- október 22., 25., 29., 31. **WERTHER** | *JULES MASSENET*
-
- ## ERKEL
- szepember 4., 6., 10., 12. **Carmen** | *Georges Bizet*
-
- szepember 11., 13., 20., 25.,
26., 27.,
október 1., 2., 3., 6., 7., 8.,
9., 10. **WEST SIDE STORY** | *LEONARD BERNSTEIN*
-
- szepember 19., 20., 24.,
26., 27.,
október 3., 4. **ŐRÜLT TÁNC! – DE VAN BENNE
RENDSZER** | *J. Klylián–W. A. Mozart /
J. INGER–M. RAVEL–A. PÄRT /
R. North–B. Downes*
-
- szepember 29. **A SZERELMI TILALOM** | *RICHARD WAGNER*
-
- október 24., 29., 31. **SÁBA KIRÁLYNŐJE** | *GOLDMARK KÁROLY*
-
- október 25., 30. **Tosca** | *Giacomo Puccini*

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Giuseppe Verdi

Otello

Opera két részben, négy felvonásban, olasz nyelven, magyar és angol felirattal

Szövegíró ► **Arrigo Boito**

Rendező, látványtervező ► **Stefano Poda**

A látványtervező asszisztense ► **Paolo Giani Cei**

Karmester ► **Pinchas Steinberg, Madaras Gergely**

Bemutató ► **2015. szeptember 26., 18:00, Operaház**

További előadások ► 2015. október 1., 3., 7., 9., 11., 2016. május 24., 27. – 18:00

Médiapartner: **ELLE**

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz